

Avdeling for helse og sosialvitenskap

Susann Brandal Kragset

Masteroppgåve

Flest mogleg og best mogleg: ein realitet berre for gutar?

Om ulikskapar i behandlinga av jenter og gutar i barnefotballen

Is becoming the best player possible a reality only for boys?

A study of differences in coaches' behavior towards boys and girls in children's football

Master i kroppsøving og idrett

2019

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage

JA NEI

Innhold

SAMANDRAG.....	6
ABSTRACT.....	7
1. BAKGRUNN FOR STUDIEN.....	8
1.1 PROBLEMSTILLING	9
1.2 STRUKTUREN I OPPGÅVA	9
1.3 PRAKTISK RELEVANS	10
1.4 TIDLEGARE FORSKING PÅ FELTET	11
2. METODE.....	15
2.1 FELTARBEID I EIGEN KULTUR	15
2.2 VAL AV INFORMANTAR.....	16
2.3 OBSERVASJONAR.....	17
2.3.1 <i>Førebuing og gjennomføring</i>	17
2.4 KVALITATIVT SEMISTRUKTURERTE INTERVJU	18
2.4.1 <i>Førebuing og gjennomføring</i>	19
2.5 ANALYSE AV DATAMATERIALET	19
2.5.1 <i>Koding</i>	20
2.5.2 <i>Meiningstolking</i>	21
2.6 STADFESTINGSEVNE	21
2.7 OVERFØRINGSVERDI OG ALLMENNGJERING	22
3. ETISKE REFLEKSJONAR.....	23
4. TEORI.....	24
4.1 BOURDIEU: TEORETISK RAMMEVERK	24
4.2 SOSIAL REPRODUKSJON	24

4.2.1	<i>Habitus</i>	24
4.2.2	<i>Det sosiale rom</i>	26
4.2.3	<i>Kapital</i>	26
4.2.4	<i>Doxa rundt den maskuline dominans i fotballen</i>	27
4.3	CONNELL: KJØNN OG MAKT	27
4.3.1	<i>Maskulinitet og femininitet: hegemoni og hierarki</i>	28
4.3.2	<i>Hegemonisk maskulinitet på idrettsfeltet</i>	28
4.3.3	<i>Kritikk av Connell</i>	30
5.	OM INFORMANTANE	32
5.1	OVERSIKT OVER INFORMANTAR	33
6.	RESULTAT OG DRØFTING	34
6.1	KOMPETANSE OG TAL PÅ TRENARAR	34
6.2	ANDRE RAMMEFAKTORAR	35
6.3	KOMMUNIKASJON	37
6.4	EIN KJØNNA PRAKSIS	38
6.4.1	<i>Konstruksjon av kjønn på fotballfeltet</i>	39
6.5	FORELDRA – TIL HINDER OG HJELP	39
6.6	JENTER OG GUTAR PÅ SAME LAG	42
6.7	HALDNINGAR	48
6.7.1	<i>Skjøre jenter og bråkete gutar</i>	50
6.7.2	<i>Lydhøyre og pliktoppfyllande jenter</i>	52
6.7.3	<i>«Gutar har ei meir genuin fotballinteresse, jentene er meir kompliserte»</i>	53
6.8	GUTEIDRETT OG JENTEIDRETT	55
6.9	PROFFDRAUMEN, MEDIA OG FENOMENET ADA	57

6.10	FRYKT FOR FRÅFALL KONTRA SPORTSLEG UTVIKLING	61
7.	KONKLUSJON	64
	LITTERATURLISTE	68
	TABELLOVERSIKT	73
	VEDLEGGSOVERSIKT.....	74

Samandrag

Sentrale tema for denne studien er barnefotball, kjønn, haldningar og sosialisering, og jenter og gutar sine ulike opplevingar og moglegheiter på fotballfeltet. Bakgrunnen er eit tynt forskingsgrunnlag rundt kjønn og barnefotball, trass i at det er den mest populære idretten for barn av begge kjønn, i Noreg og i verda. Studien ser på kvifor vi deler inn i jente- og gutelag i barnefotballen, korleis jenter og gutar blir behandla av trenarar og andre vaksne på feltet, samt korleis dette kan bidra til å gi barna eit ulikt utgangspunkt vidare i ungdoms- og seniorfotballen. Rammeverket er ein kombinasjon av teori og tidlegare forskning på kjønn, sosialisering og barnefotball. Dei sosiologiske teoriane til Pierre Bourdieu og dei kritisk-feministiske teoriane til Raewlyn Connell står sentralt for det teoretiske bakteppet i studien.

For å finne svar på problemstillingane har eg gjennom metodisk tilnærming nytta meg av observasjonar og semistrukturerte, kvalitative intervju av sju trenarar med erfaring frå barnefotballen. Studien blir illustrert av personlege forteljingar og refleksjonar informantane har gjort seg rundt ulikskapane mellom jentefotball og gutefotball, og korleis haldningar og strukturelle føresetnader formar barna sine moglegheiter på fotballfeltet. Utvalet syner både likskapar og ulikskapar innan kjønn og barnefotball. Resultata har blitt framstilte gjennom ein temabasert analyse, der målet er å vise korleis kjønn påverkar jenter og gutar sine moglegheiter og sosialiseringsprosessar på fotballfeltet.

Resultat: Funna viser at vi kanskje ikkje er komne like langt som vi likar å tru på reisa mot likestilling i norsk fotball. Alt i barndomen lever jenter og gutar i og med ulike røyndomar på fotballfeltet. Gutane får fleire trenarar og møter strengare krav, og jenter og gutar tileignar seg ulik mengd av symbolsk kapital av å delta i fotball. Signalet er at herrefotball framleis er den gjeldande norma, og at jentene såleis aldri kan nå heilt opp. Dermed risikerer mange jenter å hamne i konflikt mellom forventingar og normer knytte til idealfeminitet på den eine sida og verdiar i hegemonisk maskulinitet på den andre. Det ser ut til at målet i jentefotballen er at flest mogleg skal vere med så lenge som mogleg, medan det for gutane er at flest mogleg skal bli best mogleg.

Nøkkelord: kjønn, barnefotball, sosialisering, habitus, doxa, idealfeminitet, hegemonisk maskulinitet.

Abstract

Central themes for the study are children's football, gender and socialization regarding girls and boys' experiences and possibilities in the football field. The background is a barely existing research field around gender and children's football, despite that it is the most popular sport for children of both genders, in Norway and across the world. The study assesses the question of why we divide into girls and boys teams in children's football, how girls and boys are treated by coaches and other adults in the field, and how it can contribute to give genders equal opportunities throughout youth and senior football. **The frame work** is a combination of theory and previous research on children's football, gender and socialization. Central theoretical aspects for the study will therefore be the sociological theories of Pierre Bourdieu and the critical feminist theories of Raewyn Connell.

To find answers to the research questions I have used **methodical approaches** such as observation and semi structural qualitative interviews of seven coaches with experience in children's football. **The study is illustrated** through telling's and reflections of the informants regarding differences between girls football and boys football, and how attitudes and structural prerequisites shapes the opportunities given to the children in the field. The selection of informants shows both similarities and differences between the genders in children's football. The following results have been projected through a theme based analysis, where the purpose has been to show how gender affects the opportunities given to boys and girls in the football field.

Results: The findings illustrate how we may not have come as far as we would like to believe in the journey towards gendered equalization within Norwegian football. Girls and boys experience different realities in the football field throughout their childhood. Boys get a higher amount of coaches than girls, as well as receiving higher demands. It seems that men's football is still the current norm, and that girls therefore will never "be as good as" boys. In this way many girls are at the risk of being torn between expectations and norms tied to the values of ideal femininity connected to being a girl and hegemonic masculinity which is again connected to being a good football player. The reality seems to be that the purpose for girls football is as many as possible for, as long as possible, whilst for the boys it seems to be as many as possible, as good as possible. **Key words:** Gender, children's football, socialization, habitus, doxa, hegemonic masculinity, ideal femininity.

1. Bakgrunn for studien

Fotballen har alltid vore ein stor lidenskap for meg, frå eg som fireåring stabba rundt på sidelinja medan mor mi eller far min spelte kamp, til over 20 år med eiga deltaking i organisert fotball. Fotballen har vore med på å forme min identitet, og gjer det framleis.

Eg kjem frå ein lita bygd på Nordvestlandet, der det så langt tilbake som eg kan hugse har vore ei sjølvfølge at gutar og jenter blir behandla likt. Far min har alltid lagt vekt på det, som spelar, trenar og klubbleiar. Bygdene og årskulla var små, og i vår forståingshorisont var det alltid heilt naturleg at gutar og jenter spelte på same lag, med like treningsforhold og like flinke trenarar – til vi gjekk ut av ungdomsskulen, kjende vi knappast til noko anna. På cupar hende det seg at vi spelte mot reine gutelag frå større stadar, men stort sett var dei verken betre eller dårlegare enn oss. Det kom difor som eit sjokk då eg i seniorfotballen skulle spele på høgare nivå og møtte ein heilt annan røyndom. Ting som eg alltid hadde teke for gitt stemde ikkje lenger, og eit tiår seinare blir eg framleis overraska over ting eg ser og høyrer.

Det har vore viktig for meg å gå inn i intervju, observasjonane og analysane med eit ope sinn, utan å vere for prega av min eigen bakgrunn og forforståing. Samstundes har mine kunnskapar og erfaringar gjort det enklare å nærme seg feltet på ein føremålstenleg måte. I møte med anna forskning, ulike dokument, observasjonar og intervju har eg opparbeidd meg ei djupare forståing for emnet, men òg vorte overraska og til og med funne ut at noko av det eg trudde eg «visste», ikkje stemde. Eg var til dømes ikkje klar over at NFF meiner at jenter og gutar ideelt sett bør spele på ulike lag i barnefotballen, utan å grunngi det noko nærmare.

I bachelorprosjektet mitt intervju eg fotballtrenarar på toppnivå om ulikskapar i måten kvinner og menn blir behandla på av trenarar. Informantane meinte at det er ulik behandling av gutar og jenter i barne- og ungdomsåra som gjer at trenarar også på seniornivå og i toppfotballen opplever at dei må gjere ein forskjell på menn og kvinner.

Målet her er å undersøke nærmare om jenter og gutar faktisk får ulik treningstilbod i norske fotballklubbar, og i så fall kvifor og på kva måte. Eg håpar at eg kan bidra med ny kunnskap på eit felt med relativt lite tidlegare forskning, og i beste fall at eg kan bidra til ei større bevisstgjerjing av dei som jobbar med barnefotball i kvardagen.

1.1 Problemstilling

Før barn kjem i puberteten er det ingen fysiske ulikskapar som tilseier at vi skal dele inn idrettslag etter kjønn, men det har likevel blitt allmenn praksis i norske fotballklubbar. Ifølgje Norges Fotballforbund (NFF) bør alle klubbar ha eit eige fotballtilbod til jenter, og jenter under ti år bør spele på reine jentelag der det er mogleg (NFF, 2017).

I denne studien spør eg *kvifor dette har blitt vanleg og anbefalt praksis, og om det inneber ein aksept for at gutar og jenter ikkje bør bli behandla på same måten*. Meiner trenarar, foreldre og andre vaksenpersonar at det er så grunnleggjande og store ulikskapar mellom seks til ti år gamle jenter og gutar at det ikkje er ynskjeleg – eller mogleg – å ha dei på same lag?

Det finst relativt lite forskning på korleis kjønn påverkar moglegheitene og kvardagen til barn på fotballfeltet. Pfister (2015) fortel mellom anna at det vesle som finst i stor grad er forskning på menn og gutar i fotballen. Det er difor viktig å avklare at min studie først og fremst er retta mot jentene. Eg vil ta for meg stoda til gutane der det er naturleg, men hovudfokuset kjem til å vere på jentene sine situasjon på fotballfeltet i dagens Noreg.

Hovudproblemstillinga i studien er: *Kva for likskapar og ulikskapar finst det i fotballtrenarar si behandling av jenter og gutar i barnefotballen?*

Tilhøyrande underspørsmål blir: *Kvifor oppstår i så fall desse ulikskapane, og kva konsekvensar kan dei ha?*

1.2 Struktura i oppgåva

Eg kjem først til å gjere greie for metodeval og gjennomføring av kvalitative, semistrukturerte intervju og feltarbeid i form av observasjonar, inkludert min eigen bakgrunn som forskar og deltakar, i tillegg til drøfting av kor påliteleg studien er, om den har overføringsverdi, og etiske refleksjonar.

Deretter vil eg gå nærmare inn på det teoretiske grunnlaget. Det består i stor grad av sosiologisk og kritisk feministisk teori, der særskilt Messner, Bourdieu og Connell er sentrale. Målet er at lesaren skal ha teorien friskt i minnet når hen les resultata og drøftinga mi. Dette er også årsaka til at nærmare informasjon om kvar informant kjem rett før drøftinga, sidan det

er viktig å hugse kven desse menneska er og kvar dei kjem frå, for å kunne forstå korleis meiningane deira blir forma ut frå deira eiga livsverd. Denne informasjonen vil òg bidra til å gi informantane integritet og vise spennet mellom dei.

I resultat- og drøftingdelen skal eg sjå nærmare på kva likskapar og ulikskapar som finst mellom tilboda jenter og gutar får i barnefotballen. Dette skjer i dei tre første underkapitla; *Kompetanse og tal på trenarar*, *Andre rammefaktorar* og *Kommunikasjon*. I påfølgjande kapittel prøvar eg i større grad å forklare kvifor desse ulikskapane finn stad. Her kjem eg til å diskutere foreldrerolla, kvifor jenter og gutar ikkje spelar på same lag, konstruksjon av kjønn i barnefotballen, haldningar i samfunnet og media si rolle. I underkapittelet *Guteidrett og jenteidrett* drøftar eg i tillegg kvifor det er så mange fleire gutar enn jenter som spelar fotball og kvifor vi ser på gutefotball som «viktegarer» enn jentefotball.

I konklusjonen vil eg gå tydeleg tilbake til grunnteoriane eg har valt, og summere opp korleis ein kan forstå resultatata av studien i lys av desse.

1.3 Praktisk relevans

NFFs (2019) årsrapport viser at det i dag er 372 195 aktive fotballspelarar i Noreg. I aldersgruppa 6-12 år er det 109 480 gutar og 53 565 jenter, og fotball er dermed den største jenteidretten i Noreg. Ifølgje NFF (2017) er grunnfilosofien at alle barn er like mykje verdt og difor skal få like moglegheiter til å delta i fotballen.

Samstundes har forbundet innført den såkalla akademiklassifiseringa, som skal representere ei profesjonalisering og ein *benchmark* for korleis klubbane arbeider med spelarutvikling – men berre på gutesida. I løpet av ein femårsperiode kjem norske klubbar til ha brukt over 320 millionar kroner på spelarutvikling av gutar, heilt ned i fem-seksårsalderen (NFF, 2018). Det er vanskeleg å sjå føre seg at eit slikt prosjekt ikkje vil akselerere alt eksisterande ulikskapar mellom gutar og jenter, og føre til store ulikskapar i talentutviklinga til barn heilt nede i fem-seksårsalderen. Det kan føre til større ulikskapar enn dei som allereie eksisterer, på eit område der det alt frå før av er store ulikskapar. I sum bidreg dette til at du har ei langt større moglegheit til å få utforska eige potensiale dersom du blir fødd som gut. I «likestillingslandet» Noreg må ein såleis kunne spørje om kvifor ei elleve år gamal jente ikkje skal ha dei same moglegheitene som klassekompisen.

1.4 Tidlegare forskning på feltet

Likestillinga har nådd langt på mange felt, men det har vist seg at det er vanskeleg å få innpass i mannsdominerte idrettsmiljø. Fotball har alt lenge vore den største kvinneidretten i verda (Skogvang, 2006), men ifølgje Fan & Mangan (2003) er det framleis slik at kvinnelege fotballspelarar blir tolererte meir enn verdsette. Prestisje og ressursar blir knytte til herrelaget sine prestasjonar, og norma for den gode prestasjonen er herrefotball (Fundberg, 2003; Scraton et al., 1999; Skogvang, 2006; 2014). Dermed blir kvinners fotballaktivitet sjeldan sett på som noko av verdi ut over ei politisk handling som bryt med tradisjonelle normer og kjønnsrollemønster (Fasting, 2001; Hong & Mangan, 2004; Scraton et al., 1999; Sisjord & Fasting, 2000; Skogvang, 2006; 2014; Williams, 2004; 2007). Ifølgje Fundberg (2003) lærer gutar allereie i småguttealder å «snakke ned» kvinnefotball, og at homofili og feminitet – i form av kvinnelege fotballspelarar – er noko *ekte* fotballspelarar må distansere seg frå. Olofsson (1989) har undersøkt statusen til kvinneleg idrettsdeltaking, og konkluderer med at det ikkje finst nokon kvinneleg idrett, berre kvinner som deltek i mannleg idrett. Eliasson (2009) seier at den generelle oppfatninga er at kvinnefotball manglar dei essensielle elementa i «ekte» fotball.

Klomsten (2006) hevdar at menn gjennomgåande har ei meir positiv sjølvforståing enn kvinner i idretten, og at menn har ein tendens til å vurdere seg sjølv langt meir positivt når det gjeld styrke, uthald, idrettsleg kompetanse, kropp og generell fysikk. Også Eriksen og Seland (2019) skriv at jenter ser ut til å ha lågare sjølvtilitt og tru på ei yrkeskarriere enn gutane innan fotballen.

Skogvang (2009) meiner at media her spelar ei viktig rolle i kampen for likestilling av kjønna i fotballen: Media set dagsorden og skaper merksemd som gjev økonomiske musklar til vidare utvikling, og mogleggjer fotballen som yrke. Dette er lettare oppnåeleg for menn enn for kvinner. Analyser av maskulinitet og feminitet i medias sportsdekning syner asymmetri, med ei sterk slagside mot det maskuline og herreidrett (Lippe, 2010; Bergstrøm, 2014). Ei undersøking frå 2018 viste at kvinneidrett er langt mindre synleg enn herreidrett på fjernsyn og internett, og at det gjeld også for land som vi kan samanlikne oss med (Women in Sport, 2018).

Idretten si symbolske makt i det norske samfunnet gjer at dette er langt frå uproblematisk (Bergstrøm, 2014; Hjelset & Hovden, 2014). Også når det gjeld type dekning skil kvinneidrett og herreidrett seg frå kvarandre. Kvinnelege idrettsutøvarar tenderer til å bli barnleggjorde og kvinneidrett blir framstilt som leik, heller enn idrettslege prestasjonar med eigenverdi (Tolvhed, 2008). Samstundes signaliserer kommunikasjon av kjønna stereotypiar at det er naturlege og uforanderlege ulikskapar mellom kjønna (Bjertnes, 2005; Tolvhed, 2008). Ifølgje Messner (2002) promoterer media gjennomgåande det han definerer som «mannsdomsformelen», der idretten er eit felt som tilhøyrer mannen, og ein «ekte» mann må vere sterk, tøff og aggressiv.

Ifølgje Marschik (2003) tilbyr fotball ei moglegheit for menn til å tileigne seg og demonstrere hegemonisk maskulinitet og mannleg suverenitet. Fotball blir sett på som ein typisk mannsidrett, der det å spele fotball har blitt ein sentral aktivitet og sosial arena for gutar, medan jentedominerte fritidsaktivitetar ikkje får ein status som liknar på den fotballen har hos gutane (Eriksen & Seland, 2019). Eng (2002) hevdar at generelle oppfatningar om kva som er maskulint og feminint speglar seg i kva som blir sett på som typiske kvinne- eller mannsidrettar. Ifølgje Fasting (2001) oplever kvinnelege utøvarar i «maskuline» idrettar ei rollekonflikt mellom utøvarrolla og kvinnerolla. Bèki og Gål (2013) slår vidare fast at ei mor og ein far kan gjere ulike val når det gjeld kva idrettar ungane skal halde på med.

Foreldrerelasjonen har mykje å seie for konstruksjonen av kjønn, og ifølgje Eliasson (2009) er det ulikskapar i kva foreldra forventar av sønene og døtrene sine i barnefotballen. Jenteforeldra minte døtrene om at dei må vere aktive og spele fotball på treningane, og ikkje «leike». Guteforeldra fokuserte langt meir på forventningar til sønene, til dømes når det gjaldt språkbruk og oppførsel. Fundberg og Lagergren (2015) skildrar liknande tendensar i svensk ungdomsfotball, der ein av fedrane var overraska over at dottera framleis spelte fotball. Faren sleit med å forstå det, sidan dottera ikkje hadde vist interesse for fotball tidlegare. Foreldra i Fundberg og Lagergrens (2015) studie var positive til at jentene var fysisk aktive, men berre så lenge det ikkje gjekk ut over skularbeidet. Ingen av foreldra gav uttrykk for ei haldning, tru eller ynskje om ei vidare idrettskarriere for døtrene sine. Ifølgje Fundberg (2003) blir jentene påverka av å leve i eit samfunn der foreldre, jamaldringar, trenarar, lærarar og media formidlar ein budskap om at framtidsutsiktene deira innan fotball har andre vilkår og moglegheiter enn gutane. Dette skjer også på leiarnivå i klubbane: Signala som går ut til yngre jentespelarar er at klubben er glad for at dei er der, sjølv om det ikkje er så viktig at dei er i

---

akkurat *denne* klubben; dei skal vere gode representantar og bidra for klubben. Klubbane har derimot ingen plan for at jentene skal bli elitespelarar (Fundberg, 2003).

Messner (2000) spør kvifor vi i den vestlege verda, sjølv etter ei relativt vellykka kvinnefrigjering, framleis deler inn i jente- og gutelag i barnefotballen. Litt av forklaringa, seier han, kan samanfattast i uttrykket *believing is seeing*. Ifølgje Messner er det så innprenta i samfunn og kultur at det skal vere ein forskjell på kjønna, at vi risikerer å sjå ulikskapar som ikkje eksisterer. Resultatet blir at vi legg godt merke til når jenter og gutar oppfører seg ulikt, men overser når dei oppfører seg likt. Konsekvensen blir at ein kan risikere å bli så fastlåste i førestillinga om at det er ulikskapar mellom kjønna at ein difor endar opp med å behandle jenter og gutar ulikt. Dette kan igjen bidra til naturleggjering og konstruksjon av ulikskap i kjønna sosialiseringssprossar (Messner, 2000).

I sin studie la Eliasson (2009) merke til ulikskapar i kommunikasjonen til jenter og gutar. Kjønna fekk ulike beskjedar om korleis dei skulle agere med kroppen i fotballkontekst. Jentene fekk beskjed om å vere tøffare, gå hardare i og ikkje vere snille, medan gutane fekk beskjed om ikkje å sutre, tole tøft spel og gi alt på bana. Både Eliasson (2009) og Messner (2000) viser at trenarane ser ulikt på jenter og gutar, noko som bidreg til konstruksjon av kjønn i barnefotballen. Ifølgje Giske, Næsheim-Bjørvik og Brunnes (2013) er det ei vanleg oppfatning at gutar toler meir direkte tale, medan ein må tenkje seg meir om når ein skal snakke med jenter. Eliasson (2009) viser at trenarar skildrar jentene ut frå tradisjonell femininitet, der ein til dømes er meir opptekne av det sosiale og fellesskapet, medan gutane blir skildra ut frå tradisjonell maskulinitet. Det gjer at jentene sjølve skildrar seg som snille, plikttoppfyllande. Studiar syner derimot at det ikkje er slik at jenter er meir opptekne av det sosiale enn gutar (Bjerrum Nielsen & Rudberg, 1988; Skogvang, 2006; Eliasson, 2009).

Bjerrum Nielsen og Rudberg (1988) viser samstundes ulikskapar i korleis jenter og gutar dannar relasjonar. Jenter får stadfesting når dei lukkast i å danne fortrulege og intime relasjonar med andre, og lærer seg at dette skjer gjennom å understreke likskapar i det personlege rom, medan gutane lærer at dei dannar gode relasjonar ved å vise og understreke *ulikskapar* i det *offentlege* rom. Også Eliasson (2009) fortel at jenter i barnefotballen tidleg lærer at dei må vere snille for å få mange vener, medan gutane lærer at dei oppnår same status gjennom å vere gode i fotball.

Barnefotball er eit felt der vi har relativt lite forskingsmateriale, og særleg når det gjeld kjønn. Fasting og Sisjord (2000) oppdaga likevel at gutar fekk fleire og betre kvalifiserte trenarar og betre treningsforhold enn jenter, medan Skogvang (2006) synte at det ligg meir prestisje i å trene gutar, og at det difor er fleire foreldre som ynskjer å hjelpe til kring laga til sønene sine. Eliasson (2009) fann tilsvarande skilnadar i svensk barnefotball. Denne oppgåva vil vonleg vere eit bidrag til å fylle ut dette kunnskapsvakuemet.

---

2. Metode

Eg valde å gjennomføre ein kvalitativ studie, både med tanke på problemstillinga sin eigenart og fordi kvalitative metodar eignar seg godt på område der ein finn lite tidlegare forskning (Thagaard, 2018). For å finne best moglege svar på problemstillingane, har eg nytta ein kombinasjon av intervjusamtalar og feltarbeid i form av observasjonar. Intervjusamtalen er eit godt utgangspunkt for å demonstrere korleis enkeltpersonar opplever og reflekterer over sin eigen situasjon (Thagaard, 2018). Intervjusamtalar er baserte på ein subjekt-subjekt-relasjon mellom forskar og informant (Thagaard, 2018), noko som betyr at begge partar vil spele inn i prosessen. Dermed vil forskaren si forforståing og personlege eigenskapar påverke det resultatet ein kjem fram til.

Etablert teori har danna grunnlaget for kva eg ser etter, og vore ein sentral faktor i utviklinga av både intervjuguide og observasjonsskjema. Samstundes har eg prøvd å ha så open tilnærming som mogleg. Vekslinga mellom forståing og forforståing (den hermeneutiske sirkel) skjer fordi våre tankar og den ytre røynda er gjensidige resultat av kvarandre. All forståing viser tilbake til ei forforståing som vi aldri heilt kan fri oss frå. Det er ei hermeneutisk grunninnsikt at du har ei eller anna form for for-forståing allereie før du byrjar å forske. Desse for-forståingane vil så modifisere seg etter kvart som du tileignar deg ny kunnskap, og det er ofte i skjeringspunktet mellom forskaren sine forventingar og funna som blir gjort at dei mest interessante data ligg. Det er òg viktig å vere klar over at dei misoppfatningane du sjølv hadde, ofte svarar til misoppfatningane blant «folk flest» (Fangen, 2004).

2.1 Feltarbeid i eigen kultur

Som kvinne, fotballspelar og fotballtrenar for aldersbestemte lag av begge kjønn, kan eg i denne studien definerast som ein *insider*: Eg forskar på ein kultur som eg sjølv er ein del av. Å vere ein *insider* kan ha både positive og negative aspekt ved seg (Fangen, 2004). Nærleiken til feltet ber i seg fallgruver og kan gjere det vanskeleg for meg å fange opp særtrekk, sidan det er ein fare for at eg tek mykje for gitt (Fangen, 2004). Ein slik kulturblindskap (Wadel, 2014) fører med seg ein risiko for at potensielt viktige element og fenomen ikkje blir innlemma i analysane, fordi dei blir sett på som ei sjølvfølgje. Særleg under feltarbeidet prøvde eg difor å gå inn med eit kritisk blikk og reflektere over det eg faktisk såg og hørde. Det fanst også ein meir subtil risiko, nemleg at informantane ville te seg meir «kjønnsnøytrale» enn kva dei i røynda er. Det at eg er kvinne og fotballspelar ville i så fall kunne vere med på å forsterke

denne impulsen. Som vi skal sjå seinare, verka det derimot ikkje som informantane var særleg opptekne av å vere «politisk korrekte», iallfall ikkje etter ei viss tid.

Som *insider* var det truleg lettare for meg å få innpass i miljøa eg observerte. Min eigen kunnskap om feltet bidreg med ei forståing av fenomen som ein utanforståande ikkje nødvendigvis vil oppfatte, og min nærleik til feltet kan ha gitt meg tilgang til informasjon som elles ville ha vore vanskelig å skaffe. Ei kompetent samhandling med informantane er med på å gi tilgang til naudsynte data (Wadel, 2014), og informantane syntest truleg at det var relativt enkelt å kommunisere med nokon som kjenner til og brukar uttrykk og talemåtar som for andre kan verke meir eller mindre uforståelege.

2.2 Val av informantar

Eit kjenneteikn på kvalitative metodar er at dei fordrar at du hentar inn mykje informasjon frå eit avgrensa utval informantar (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010). I min studie var målet å finne ut om jenter og gutar blir behandla ulikt av trenarar i barnefotballen. Eg valde å bruke eit kriteriumutval, der ein studerer informantar ut frå predeterminerte kriterium som blir sett på som sentrale for å kunne seie noko om fenomenet som blir forska på (Patton, 1990). Slik er ein i større grad sikra informasjonsrike informantar. Eg ynskte primært informantar med erfaring frå å trene både gutar og jenter i barnefotballen. Eg nytta meg av kontaktnettet mitt og kunnskapen om fotballen for å avgjere kva informantar som kunne bidra med dei data som på best mogleg vis kunne «mette» studien (Johannessen et al., 2010). Eg valde til slutt både typiske «foreldretrenarar» og trenarar med mykje erfaring og kompetanse, for slik å få spreining, vise variasjonen og gi eit meir realistisk bilete av korleis tilstanden er rundt om i klubbane.

Det er eit openbert problem ved studien at informantgruppa er relativt homogen. Dei fleste er kvite menn i nokolunde same alder. Litt av årsaka er at det var vanskeleg å finne informantar, særskilt kvinner som trenar både jenter og gutar, noko som er eit funn i seg sjølv. Det at informantgruppa er så homogen stemmer godt med at trenarane i norsk barnefotball *er* i overveldande grad kaukasiske, middelaldrande menn. Informantutvalet mitt stadfestar såleis funn frå tidlegare studiar (sjå til dømes Fasting, 2001; Fasting & Sisjord, 2000; Skogvang, 2013).

Undervegs i studien fekk eg elles tips frå informantane og kontaktpersonane i klubbane om andre, informasjonsrike informantar. I så måte ber utvalet mitt preg av det Patton (1990) kallar *snowball sampling* (snøballmetoden). Ein fare med utvalsmetoden min er at utvalet kan bli skeivt, altså at informantane kan vere meir engasjerte og kunnskapsrike enn ved meir tilfeldige utval (Light & Pillemer, 1984). Informantgruppa mi har relativt høg trenarutdanning, fleire av dei UEFA A- og B-lisens, og alle har lang spelarerfaring. Dermed er dette definitivt ei gruppe med god kunnskap om barnefotballen, samstundes som den kanskje ikkje gir eit reelt bilde av den typiske barnefotballtrenaren. Dette valet har blitt gjort for betre mette å studien.

Sidan det ofte kan vere vanskeleg å avgjere på førehand kva som vil vere nok intervju, vil talet på informantar i mange tilfelle først blir avgjort når studien nærmar seg slutten (Johannessen et al., 2010). I byrjinga tenkte eg at fem til seks informantar ville halde, men etter å ha gjennomført nokre av intervju bestemde eg meg for at det var behov for å gjennomføre eit par intervju til. Til slutt enda eg på sju informantar; fem menn og to kvinner. Det var svært varierende kor mykje dei delte under intervju, som varte frå ein halvtime til godt over ein time.

2.3 Observasjonar

Eg valde å gjennomføre ein observasjonsstudie i forkant av intervju, der eg tok rolla som fullstendig observatør. Dette er den observatørrolla som er mest «på utsida», fordi ein som fullstendig observatør har svært liten – og ideelt sett ingen – effekt på forskingsobjekta (Ringdal, 2013), noko som ville vere det mest gagnlege for mitt føremål. Observasjonsmetoden er planlagd og strukturert, samstundes som ein er open for at ein kan gjere andre observasjonar enn ein hadde føresett (Ringdal, 2013). Det er samstundes alltid ein risiko for at informantane oppfører seg annleis enn dei hadde gjort elles, sidan dei er klar over kva som blir observert, og at dei sjølve blir observerte.

2.3.1 Førebuing og gjennomføring

Ifølgje Nielsen (1996) er bruk av *stad* det viktigaste valet du tek før du set i gang med feltarbeidet. I mitt tilfelle valde eg klubbar som ikkje ligg for langt unna, slik at det skulle vere praktisk mogleg å gjennomføre observasjonane innanfor ei realistisk tidsramme. Når ein skal førebu seg til observasjonar er det ein hovudregel at ein bør avgrense kva ein ser etter (Fangen, 2004). Eg byrja med å lage ein observasjonsguide (vedlegg 6). Denne delte eg inn i

hovudtema, med fleire underkategoriar. Hovudtemaa var 1. *rammefaktorar* (treningsareal/stad, utstyr, tal på trenarar, andre vaksne, eventuelt andre ting); 2. *øvingsutval* (gang i treninga, leikbaserte øvingar, teknisk trening, fysisk trening, taktisk trening, korleis starta treninga? Korleis vart treninga avslutta?); 3. *instruksjon og feedback* (skryt/positiv feedback, kjeft/negativ feedback, kva krav stiller trenaren? Instruksjons- eller problemløysingsmetoden?); og 4. *eventuelt*. Kategoriane baserte eg på egne erfaringar og teori.

Eg gjennomførte ein prøveobservasjon før eg byrja med sjølve datainnsamlinga. Her dukka det opp element som eg ikkje hadde sett føre meg. Såleis vart *eventuelt* ein uventa viktig kategori, men elles var det relativt få tilpassingar som måtte til. Det var truleg eit resultat av at observasjonsguiden eit godt stykke på veg tok utgangspunkt i bachelorstudien min, som hadde ei liknande problemstilling, men på seniornivå. Eg gjennomførte totalt åtte observasjonar av treningar med fire gutelag og fire jentelag, med spelarar som er seks til tolv år gamle. Ein veikskap ved studien er at eg ikkje har fått gjennomført meir enn ein observasjon av same lag. Dermed risikerer ein at tilfelle kan spele ei (for) stor rolle i observasjonane og analysane, som til dømes dagsforma og humøret til spelarar og trenarar, kor mange som er på trening, kva foreldre som er der og ser på, aktivitetsval og så bortetter.

2.4 Kvalitativt semistrukturerte intervju

Eg har nytta det Kvale (1997) kallar kvalitative semistrukturerte intervju, som har ei delvis strukturert tilnærming. Slike intervju blir gjennomført på eit strategisk utval informantar, der tema for intervjuet i hovudsak er fastlagde på førehand, men rekkjefølgja blir avgjort undervegs. Slik kan ein følgje informantane sine forteljingar samstundes som ein får informasjon om dei fastlagde tema. Denne fleksibiliteten er avgjerande om ein skal knyte spørsmåla til informantane sine føresetnader (Kvale, 1997). Formålet med intervjusamtalane er å forstå eller skildre eit fenomen. I kombinasjon med observasjonane håpa eg at intervjusamtalane ville bidra til ei djupare forståing av korleis jenter og gutar blir behandla i barnefotballen; om trenarane handlar ulikt på bakgrunn av kjønn; og om det i så fall kan føre til at jenter og gutar har ulike moglegheiter til å utvikle seg som fotballspelarar.

2.4.1 Førebuing og gjennomføring

Eg laga først ein overordna intervjuguide (vedlegg 5) med spørsmål om hovudtema som skulle danne utgangspunkt for intervju, men utan ei gitt rekkjefølgje. Slik sto eg fritt til å flytte meg fram og tilbake i intervjuguiden etter kva som var naturleg (Johannessen et al., 2010). Intervjuguiden vart laga med utgangspunkt i relevant teori og egne erfaringar, og vart utvida med spørsmål som dukka opp etter observasjonane. Eg gjennomførte pilotintervju, men gjorde relativt få endringar, anna enn å presisere og omformulere omgrep som testinformanten hadde problem med å forstå, til dømes «sosial samhandling».

I det heile hadde observasjonane danna eit godt grunnlag for djupneintervju. Eg kunne til dømes nytte intervjusituasjonen til å spørje trenarane om observerte fenomen – som oppmøtetid, tilgang på utstyr og grad av differensiering – var enkelthendingar eller situasjonar som jamleg fann stad.

Kvart intervju starta med spørsmål om informantens bakgrunn, slik at eg skulle vere betre budd på å forstå kvar dei plasserte seg ut frå mellom anna sosiokulturell status. Slike introduksjonsspørsmål (Johannessen et al., 2010) gjorde det også lettare å få intervjusamtalen litt meir på gli. Når vi hadde etablert ei felles forståing, gjekk eg vidare til nøkkelspørsmåla. Dei fleste informantane var litt usikre i starten på intervjuet, og byrja gjerne samtalen med å understreke at dei ikkje gjorde skilnad på gutar og jenter. Det var tydeleg at mange av dei var veldig opptekne av å ikkje seie noko «feil». Utover i intervjuet fekk alle ei meir avslappa haldning, og det viste seg at samtalanane etter at intervjuet egentleg skulle ha vore avslutta hadde mange interessante og relevante refleksjonar og erfaringar, kanskje fordi informantane ikkje lenger kjende seg like bundne av den formelle intervjukonteksten.

2.5 Analyse av datamaterialet

For å stadfeste at forskinga er påliteleg, er det i kvalitativ forskning viktig å gjere greie for korleis ein analyserer datamaterialet ein har samla inn (Kvale & Brinkmann, 2010). Transformeringsprosessen av det munnlege intervjuet til skriftleg tekst gjennom transkripsjon, gjer intervjusamtalane tilgjengelege og strukturerte for analysen til forskaren. Eg gjennomførte alle intervjuene sjølv og nytta meg av bandopptakar for å sikre at eg fekk med meg alt informantane sa, og for å kunne halde fokus på sjølve samtalen og kome med gode oppfølgingsspørsmål undervegs.

Informantane brukte mange lydord som «hmmm...» og «ehm...», og snakka ofte i ufullstendige setningar. Eg valde difor å ikkje transkribere alt ordrett, då det stod i vegen for å få fram informantane sine hovudpoeng og faktiske meiningar. I tillegg transkriberte eg på normert nynorsk, for å best mulig representere det informanten ynskte å meddele. Alle informantane fekk tilbod om å lese gjennom transkripsjonane av intervjuja sine, i tilfelle dei ville kvalitetssikre at dei hadde vorte rett tolka. Ingen av dei valde å nytte seg av dette, noko som kan tyde på at dei har tillit til meg som forskar.

2.5.1 Koding

Analysearbeidet startar allereie når ein gjennomfører intervjuja og transkriberer dei (Thagaard, 2018). Etter å ha gått gjennom intervju og observasjonsnotat, kom eg fram til 11 kategoriar som samanfatta dei mest markante, gjennomgåande funna i datamaterialet: *behandling av kjønn; tal på trenarar og støtteapparat; rammefaktorar; haldningar; eigne jentelag; proffdraumen; media, rollemodellar; foreldregruppene; rekruttering og fråfall; og likskapar og ulikskapar mellom gutar og jenter*. Eg brukte desse kategoriane til å kode alle data. Eg gav kvar informant sin farge og plasserte all relevant informasjon inn under dei ulike kategoriane.

Denne prosessen gjorde at eg såg behov for fleire underkategoriar. Under *haldningar* la eg til *synet på kjønn og jenteidrett og guteidrett*. Under *eigne jentelag* la eg til *for og mot*, samt *behov for kompetanse*. Under *rollemodellar* la eg til *mor og far som rollemodellar*. Under *foreldregruppene* la eg til *ambisjonar og skjøre jenter som må dullast med*. Under *rekruttering og fråfall* la eg til *skummelt å stille krav og flokkdyr og sårbare jentegrupper*. I kategorien *likskapar og ulikskapar mellom gutar og jenter* var det så mykje data at eg trengde heile fem underkategoriar: *lydhøyre og pliktoppfyllande jenter; sjølvtilit og det å tørre å stikke seg ut; fotballinteresse; sosial samhandling; og kommunikasjon*. Eg passa på å skrive ei lita oppsummering av kva eg syntest var dei viktigaste funna, slik at eg i ettertid kunne gå tilbake og sjekke at eg i løpet av analysen ikkje hadde lagt for lita eller for stor vekt på somme kategoriar. Kodingsprosessen gav meg eit betre oversyn over dei data eg hadde henta inn, og fleire av kategoriane vart til eigne kapittel i drøftingsdelen.

Ei vanleg innvending mot temabaserte analyser der ein samanliknar informasjonen informantane gir om kvart enkeltstående tema, er at analyseforma ikkje alltid klarer å ta vare på eit heilskapleg perspektiv, og at ting kan bli tekne ut av sin opphavslege kontekst

---

(Thagaard, 2018). Transkripsjonane skal bidra til ei nøyaktig og nøytral attgiving av materialet, men det er likevel alltid ein risiko for at feiltolking kan oppstå. Eg har gjort mitt ytste for å ta vare på informantane sin integritet ved å danne eit så heilskapleg bilete som mogleg, men det er likevel viktig å ha dette i bakhovudet.

2.5.2 *Meiningstolking*

For å tolke meiningsinnhaldet i det informantane sa og gjorde under intervjusamtalane og i observasjonane, nytta eg tidlegare forskning på kjønn i idretten, samt sosiologiske teoriar om kjønn og sosiale felt. Eg har særleg nytta meg av Pierre Bourdieu og Raewyn Connell, og i drøftinga prøvar eg å knyte mine funn opp mot deira teoriar. I tillegg har eg i analysen brukt tidlegare forskning på fotball og kjønn.

2.6 **Stadfestingsevne**

Det finst ulike måtar å auke validiteten til resultata på. I denne studien har eg nytta fleire metodar for datainnsamling, altså metodetriangulering (Johannessen et al., 2010). Eg hadde moglegheit til å spørje informantane om det eg hadde observert, og til å sjå om det var samsvar mellom det trenarane gjorde og det dei sa.

Ut frå epistemologisk validitet er det avgjerande at teksten blir tilstrekkeleg grunnlagt ved at den er tilpassa teoriar og teoretiske omgrep, og at den har eit tydeleg føremål, truverd og logiske tolkingar (Fangen, 2004). Hovudproblemstillinga mi handlar om likskapar og ulikskapar i fotballtrenarar si behandling av jenter og gutar i barnefotballen. I analysen av innsamla data nytta eg eksisterande forskning på kjønn og idrett og etablerte sosiologiske teoriar som utgangspunkt for å underbygge egne funn og grunngi tolkingane av datamaterialet.

I kvalitative intervjusamtalar er høg validitet vanskeleg å oppnå, grunna den underliggjande faren for at informantane ikkje fortel sanninga (Kvale & Brinkmann, 2010). Difor valde eg i tillegg å nytte observasjonar, slik et eg kunne samanlikne det informantane gjorde og sa med det eg sjølv hadde observert. Dermed hadde eg ein viss indikasjon på graden av validitet i det informantane fortalde, og det gav meg mogleheita til å kunne stille kritiske spørsmål.

2.7 Overføringsverdi og allmenngjering

I kor stor grad ein studie er påliteleg, blir ofte avgjort av om ein annan forskar som observerte dei same hendingane ville ha gjort dei same funna, om studien vart gjennomført på nytt (Fangen, 2004). I kvalitativ forskning er derimot slike krav lite føremålstenlege, og oftast umoglege å etterleve: Samtalen styrer datainnsamlinga, observasjonane er verdilada og kontekstavhengige, og forskaren brukar av seg sjølv, med sin personlege erfaringsbakgrunn og forståingshorisont. Det er difor så godt som umogleg å attskape nøyaktig den same situasjonen, og det er heller ikkje gitt at ein annan forskar med andre erfaringar og forståingshorisontar ville ha tolka dei same data likt (Johannessen et al., 2010).

Det er ikkje tvil om at mi forforståing har hatt betydning for korleis eg har samla inn, analysert og tolka dataa. Min bakgrunn har påverka utforminga av observasjons- og intervjuguiden, måten eg har møtt informantane på og tolkinga av situasjonar og utsegn. Ein kan likevel gjere slike studiar meir pålitelege ved å gi lesaren ei open og detaljert framstilling av framgangsmåtane i forskingsprosessen (Johannessen et al., 2010). Observasjons- og intervjuguiden (vedlegg 5 og 6) skal vise tydeleg kva eg såg etter og kva eg spurde om. Eg var særskilt oppteken av ikkje å stille leiande spørsmål under intervjuet. Eg har òg presentert kodingskategoriane frå dataanalysen. Under drøftinga har eg gjort greie for korleis dataa eg nytta kan sjåast i lys av dei aktuelle teoriane eg brukte for å kome fram til tolkingane.

Eit anna spørsmål handlar om i kor stor grad ein studie kan generaliserast til å gjelde andre, liknande samanhengar (Fangen, 2004). I min studie har eg henta inn data frå eit relativt lite utval, men i kombinasjon med anna forskning vil den vonleg ha ein overføringsverdi til feltet som eit heile. I ein kvalitativ studie er dessutan denne verdien noko lesaren sjølv vil kunne ta del i, sidan den er tett knytt til attkjenning: Ulike individ med erfaringar frå feltet vil kunne kjenne seg att – eller ikkje – i observasjonane og tolkingane – ikkje berre fagpersonar, men også «folk flest» (Thagaard, 2018). Med det i bakhovudet oppfordrar eg lesaren til sjølv å vurdere kva relevans denne studien kan ha for både fotballen som eit heile og andre samfunnsfelt, fenomen og hendingar, ved aktivt å reflektere over eigne erfaringar.

---

3. Ethiske refleksjonar

Ethiske problem i kvalitativ forskning botnar særleg i den komplekse relasjonen mellom det å studere menneske sine privatliv og det å publisere skildringane av desse offentleg (Kvale og Brinkmann, 2010). Eg måtte ta omsyn til fleire etiske retningslinjer, som meldeplikt ut frå personopplysningslova, informert samtykke og konfidensialitet.

Eg søkte inn studien til Norsk senter for forskningsdata, og fekk klarsignal frå dei før eg starta opp (vedlegg 1). Vidare vart det viktig å anonymisere trenarar, spelarar og klubbar. Eg har nytta pseudonym på alle deltakarar, og vore medviten om å utelate informasjon som kunne gjort det lett å kjenne att enkeltpersonar. I forkant av datainnsamlinga fekk alle informantane informasjonsskriv og signerte ei samtykkeerklæring (vedlegg 2 og 4).

Sidan barn også vart observert, sende eg òg ut informasjons- og løyvebrev (vedlegg 3) til dei aktuelle foreldra, der det vart presisert at barna ville bli anonymiserte, og at det i hovudsak var trenarane eg skulle studere, ikkje spelarane. NESH (2016) har tydelege retningslinjer for barn si deltaking i samfunnsvitskapleg forskning, sidan balansegangen mellom barna sin kompetanse og sårbarheit er grunnleggjande for dei etiske vurderingane. I min studie har ikkje barna vore direkte observert eller nytta som informantar, og eg har heller ikkje nytta meg av namn eller direkte skildringar av enkeltpelarar i studien. Samstundes meiner eg at temaet for studien er viktig for å kunne gi eit bidrag til at alle barn skal ha like moglegheiter til å utvikle seg, uavhengig av om dei er fødte som gut eller jente.

Ein utrygg informant-forskar-relasjon kan føre til at informanten held tilbake informasjon som hen trur kan verke negativt for hen (Malterud, 2011). Under intervjuet eg gjennomførte i min studie opplevde eg aldri noko merkbart ubehag frå informantane si side. Dei verka heller trygge og engasjerte under både observasjonane og i intervjusituasjonen. Dette var likevel noko eg var medviten om, og eg prøvde å unngå at informantane skulle føle at dei måtte vere i forsvarsposisjon under intervjuet. Ein av dei gav til og med beskjed etter intervjuet om at han syntest at eg burde ha «tatt han meir», og gitt han rettesnorar for korleis han burde oppføre seg i treningssituasjonar. Dette var noko eg medvite lèt vere å gjere, då eg meinte at det var betre om informanten vart avslappa og delte mest mogleg, både under intervjuet og i samtalen etterpå.

4. Teori

4.1 Bourdieu: teoretisk rammeverk

I studien står Pierre Bourdieus omgrep og teoriar rundt sosial reproduksjon sentralt i tolkingsarbeidet, forståinga og skildringa av kvifor og korleis vi behandlar kjønna ulikt i barnefotballen. Bourdieu var oppteken av å forstå dynamikken i dei ulike samfunnsinstitusjonane (Bourdieu & Wacquant, 1995). Såleis er teoriane hans godt eigna til å danne eit bilete av korleis menneske fungerer i samspel med omgjevnadane, og skape forståing for relasjonen mellom individ og samfunn.

4.2 Sosial reproduksjon

I den sosiale røynda eksisterer det objektive strukturar, uavhengig av aktørane si visse eller ynske. Strukturane kan både styre og avgrense aktørane sine praksisar og/eller representasjonar. Bourdieu hevdar at konstruktivisme er ein sosial genese, altså noko organisk, som har modellar for både persepsjon, tankar og handlingar (*habitus*), sosiale strukturar (*felt*) og klassar (Bourdieu & Passeron, 2006).

Slik byggjer Bourdieu bru mellom subjektivismen og objektivismen i samfunnsvitskapeleg forskning, sidan begge inneheld sentrale element i forståinga av korleis sosialt liv blir produsert og produsert (Bourdieu & Passeron, 2006). I subjektivismen omfattar den sosiale røynda meir enn den subjektive forståinga til aktørane, interaksjon mellom aktørane, og korleis dei produserer den sosiale røynda. Dette gjer røynda objektiv, sosial og langt meir omfattande enn den direkte, interaksjonelle sfæren og vissa til individet. Den objektive, sosiale røynda er såleis av signifikans for handlingane til aktørane: Subjektet er ikkje berre underlagt ein strukturell årsakssamanheng, men handlar i og reflekterer over den sosiale røynda. Dermed er agentane sine handlingar avhengige av agentane si forståing av systemet, og avgrensa av objektive strukturar (Bourdieu & Passeron, 2006). Dette kan bidra til å forklare kvifor jenter og gutar får ulike tilbod i barnefotballen og kvifor kjønn blir konstruert, noko vi skal sjå nærmare på i drøftingsdelen.

4.2.1 *Habitus*

Habitus syner korleis individet tileignar seg sosial kompetanse gjennom oppvekst og sosialisering (Bourdieu, 1984). I Bourdieus teori er *habitus* knytt til aktøren sin bakgrunn, og handlar om korleis aktørane tenkjer eller handlar i ulike settingar. *Habitus* er noko du ber med

---

deg heile livet, og som du utøver nærmast som ein ryggmergsrefleks (Skogvang, 2006); eit integrert system av varige og kroppsleggjorde anlegg som er regulert av korleis vi oppfattar, vurderer og agerer i den fysiske og sosiale røynda (Bourdieu, 1984). Habitus verkar dermed inn på korleis vi tenkjer og handlar, og dannar grunnlaget for kven vi er. Uttrykket «kroppsleggjort» er knytt til ei før-refleksiv forståing av korleis vi må handle i ulike situasjonar. Slik fungerer habitus også strukturerande, fordi den mogleggjer vår kompetente deltaking i sosiale situasjonar og praksisar (Bourdieu, 1984).

For barn er habitusen ei kroppsleggjering av kulturell kapital og primærsosialisering. Habitusen speglar enkeltindividet sine moglegheiter og avgrensingar, men òg strukturar i den sosiale klassen (Dowling, 2016). Dermed kan ein sjå på habitusomgrepet som eit *kulturomgrep*, knytt både til dei dynamiske relasjonane mellom individet og det sosiale samfunnet, og til internaliseringa av kultur i individet og naturleggjeringa av individet sine forståingar og handlingar (Bourdieu, 1984). Bourdieu fokuserer mykje på individet sine smakspreferansar: Desse sameinar individ frå same miljø, men skil på same tid individa frå kvarandre. Dermed kan ulike preferansar og praksisar fordele seg i ulike delar av det sosiale rom. I smakspreferansane finn ein ulikskapar mellom kjønn, men også individuelle og klasserelaterte ulikskapar (Bourdieu, 1984). Slik bidreg habitus mellom anna til å påverke kva idrettar barna vel å halde på med (jf. kapittel 6.8).

Bourdieu hevdar at habitus er både *strukturerande* og *strukturert* (Bourdieu, 1984). Den blir forma gjennom inkorporering av sosiale føresetnader i oppveksten, og vi kroppsleggjer forventingar, normer og reglar i vårt sosiale miljø. Som vi vil sjå i kapitla 6.4 til 6.8 vil menneske som veks opp i ulike sosiale miljø utvikle ulike habitusar, sidan habitus eit produkt av objektive, sosiale føresetnader og klassespesifikke avgrensingar for individet sin veremåte. Dermed kan vi fungere godt og trivast i somme sosiale miljø, og dårlegare i andre (Bourdieu, 1984).

Dei subjektive, sosiale strukturane formar individet sin indre handlingsdragnad, så vel som våre ytre handlingsalternativ. Bourdieu (1984) hevdar at det allereie i tidleg barndom føregår ei umedviten form for internalisering av objektive strukturar, og at habitus er eit produkt av sosialisering. Særleg primærsosialiseringa har ei sentral rolle for danninga av anlegg som individet handlar i samsvar med. Dette føregår først og fremst gjennom erfaringar, heller enn

forklaringar. Barna utviklar såleis ei forståing av kva som er rett og gale, sjølv utan at det er ein tydeleg læringsprosess til stades (Bourdieu, 1984).

4.2.2 *Det sosiale rom*

I *det sosiale rommet* blir aktørane delte gjennom hierarkisk struktur (Bourdieu & Wacquant, 1995). Struktura blir rekna ut frå tileigna kapital, og individ vil posisjonere seg i rommet ut frå felles interesser med andre individ i same rom. Slik blir det sosiale rom delt inn i ulike felt og underfelt. Ulike, objektive posisjonar i rommet blir fordelte ut frå kva mengd og type kapital den enkelte aktør har, og posisjonane dannar slik ei form for hierarki som aktørane blir rangordna etter (Bourdieu & Wacquant, 1995). I praksis tyder dette til dømes at mine informantar si forståing av det sosiale systemet er avhengig av deira eigen posisjon i det sosiale rommet, og kva subjektive forventingar dei har ut frå objektive moglegheiter. Det sosiale rom er utgangspunktet for Bourdieus klasseteori, der aktørar med tilnærma lik posisjon i det sosiale rom høyrer til same klasse, delt inn i ein kulturell og ein økonomisk fraksjon. Samspelet mellom klassene er basert på konflikt, sidan kvar klasse ynskjer å forsvare og/eller betre sin eigen relative posisjon (Bourdieu & Wacquant, 1995).

Alle aktørar i eit sosialt rom både klassifiserer og blir klassifiserte, som ein del av den sosiale kampen om makt og prestisje. Ifølgje Bourdieu blir makt danna *mellom* felt, ikkje *i* eit felt. Slik er maktfeltet eit metafelt, der individ og institusjonar på ulike dominerande felt relaterer til kvarandre og dannar ei makt, som igjen får signifikans for heile det sosiale rommet (Bourdieu & Wacquant, 1995).

4.2.3 *Kapital*

Bourdieu (2000) nyttar *kapital* som ein metode for å analysere korleis individ eller institusjonar får tiltru og vurdning, og blir sett på som overlegne andre. Kapital finst i tre hovudgrupper: økonomisk, kulturell og sosial. Kulturell kapital består av dugleikar, intellekt, kunnskap, tru, anlegg og smak i gjevne miljø. I vår samanheng kan dette til dømes vere trenarutdanning, meistring av fotballspråk eller kunnskap som gir status som fotballekspert (Skogvang, 2006). Denne kapitalen kan òg omsetjast i sosial kapital, til dømes ved at aktøren i kraft av sin kulturelle kapital får innpass i sosiale krinsar og nettverk (Bourdieu, 1984).

Bourdieu (2000) talar òg om ein *symbolsk* kapital, som kan kome inn under dei andre kapitalformene. Denne kapitalen kan stamme frå til dømes prestisje eller ære, og føresetnaden

---

er at han er av ein slik art at dei andre aktørane i rommet gir kapitalen verdi. I idrettssamanheng kan du skaffe deg symbolsk kapital mellom anna ved å vinne medaljar eller bli toppscorar. I denne studien må vi dessutan inkludere *fysisk* kapital, som ein kan tileigne seg gjennom teknikk, styrke, kondisjon eller eksplosivitet (Skogvang, 2006).

Gjennom analyser av ulike klasser skil Bourdieu (2000) mellom to ulike, sentrale faktorar i klassifikasjonskampane: Dei primære faktorane som er relaterte til fordeling av kulturell og økonomisk kapital, og dei sekundære faktorane som er knytte til kjønn, alder, etnisitet og så bortetter. I denne studien blir kapitalomgrepet nytta for å skildre kva som gir makt og status innan fotballen.

4.2.4 *Doxa rundt den maskuline dominans i fotballen*

Det Bourdieu (1992) kallar *den maskuline dominans* er relevant for min studie. I fotballen kan ein til dømes sjå denne att som døme på eit *doxa* på fotballfeltet. Det doxiske tek ofte form av uskrivne reglar eller sanningar vi tek for gjevne. Dette er gjerne lærdommar vi har vokse opp med, og som blir så sjølvsegde for oss at vi ikkje lenger reflekterer over dei (Bourdieu, 1977). Gjennom kunnskap om kva som er rådande på eit sosialt felt kan ein bidra til ei frigjering frå tidlegare doxa, og ein kan nytte seg av kunnskapen om eigen habitus for å sikre si eiga gruppe sin hegemoni på feltet. Ein naturleg konsekvens er at dei som dominerer i samfunnet ynskjer å halde på eksisterande doxa, sidan det same samfunnet har vore med på å plassere dei i ein dominerande situasjon (Bourdieu, 1977). Typiske døme på doxiske fenomen kan i vår samanheng vere at toppfotballen på herresida oftast set standarden for all annan organisert fotball (Skogvang, 2006; 2014), og at seks år gamle jenter og gutar blir sett på som så ulike at dei ikkje bør spele på same lag.

4.3 **Connell: kjønn og makt**

I Raewyn Connells analysar vert det vist til eksisterande makthierarki og forskjellsdannande dynamikkar mellom menn og kvinner (Carrigan, Connell & Lee, 1985; Connell, 1987). Connell (1995) framhevar at dei rådande ordningane rundt kjønnspekt er ein konstruksjon etablert gjennom modernitet, og at politisk revolusjon, industrialisering og veksande, byråkratiske statsapparat har bidrege til framveksten av ein rasjonell og regulerande maskulinitet, med ein kjønnsorden der særleg enkelte grupper menn har makt basert på underordning av kvinner (Whitehead, 2002).

Med eit strukturanalytisk utgangspunkt er Connell oppteken av korleis strukturen materialiserer seg i konkrete praksisar og lokale kjønnsregimer – til dømes på skular, arbeidsplassar og i fotballklubbar – som arenaar der kjønnshegemoniet kan utfalde seg. Connell undersøker særleg korleis og kvifor kvite, heteroseksuelle og materielt privilegerte, vestlege menn, stadig held fast på økonomisk og symbolsk makt. Dette vert problematisert ved å skildre ein objektiv og usynleg røyndom som denne gruppa med menn har kunna gøyme seg bak, og som dei har reproduisert.

4.3.1 Maskulinitet og femininitet: hegemoni og hierarki

I denne studien kjem eg til å nytte meg av Connells (1995) forståing av hegemoni i skildringa av både hegemonisk maskulinitet og det Bjertnes (2005) kallar hegemonisk femininitet. I eit perspektiv der det dreiar seg om kjønna praksisar er maskulinitet noko prosessuelt, og Connell forfektar dessutan ei konsekvent form for anti-essensialisme: Enkeltindivid har ikkje moglegheit til å utøve kjønn fritt, sidan ikkje-normative praksisar blir sanksjonerte av samfunnet rundt (Connell, 1995).

Connell skildrar òg ein *idealfemininitet*, basert på eigenskapar som heteroseksualitet, å vere føyeleg, omsorg og empati (1987). Deltidsarbeid er eit døme på denne femininiteten: Langt fleire kvinner enn menn arbeidar deltid, sidan samfunnet sine normer tilseier at kvinner skal ta ansvar for barneomsorg og husarbeid. Slik blir femininiteten konstruert på ein måte som gjer at omsorg for andre er eit feminint ideal. Ifølgje andre forskarar er den tradisjonelle idealfemininiteten dessutan kjenneteikna av å vere svak, passiv, forsiktig, usjølvstendig og emosjonell (Bjertnes, 2005).

4.3.2 Hegemonisk maskulinitet på idrettsfeltet

Ifølgje Connell (2002) er kjønn ein tilstand som konstant er under konstruksjon, og kva det vil seie å vere mann eller kvinne vil kunne variere ut frå kvart enkelt samfunn si historie og kultur. Som menneske lærer og tileignar vi oss kjønn gjennom dei eksisterande kulturelle normene. Vi er fødte som jenter eller gutar, med biologiske kjønn, og gjennom interaksjon med andre menneske blir vi sosialiserte til å agere ut frå det samfunnet fortel oss at kjønna skal vere, som konstruerte kjønn. Kulturen vi er fødte inn i har danna normer for kva som er korrekt, kjønna

---

åtferd, og det er desse normene som påverkar oppfatninga vår av maskulinitetar og femininitetar, og som lærer oss at brot på normene eller andre avvik ikkje blir aksepterte.

I seinare år har det maskuline hegemoniet vorte utfordra på mange arenaar, ikkje minst i idretten. Likevel har eksklusjon av kvinner, kombinert med stadige assosiasjonar til «maskuline» eigenskapar, som fysiske kompetanse, styrke, makt og vald, halde fram med å vere sportsinstitusjonane sin base for rekonstruksjon av det maskuline hegemoniet (Messner, 1993). Kjønnsforskarar har lenge hevda at sport som institusjon tilbyr menn ein homososial livssfære, der det maskuline hegemoniet og doxa rundt mannleg superioritet har vore eit freda rom (Messner, 1993). I seinare tid har kritisk feministisk forskning difor retta søkelyset mot idretten som eit felt som – ved å skilje kjønna frå kvarandre – reproduserer og gjer naturleg ein kulturell praksis som gjer skilnader og grenser mellom kjønna særskilt tydelege (Tolvhed, 2008).

Den hegemoniske maskuliniteten i idrettsverda kjem til uttrykk ut frå eigenskapar som heteroseksualitet, autoritet, lønna arbeid (økonomisk kapital frå idretten), muskelstyrke, fysisk grovskap og uthald (Connell, 1987). Denne forma for hegemonisk maskulinitet er ikkje alltid den forma for maskulinitet som er mest vanleg i samfunnet, og kan tvert om vere både uoppnåeleg og fiktiv, som i media si framstilling av toppidrettsutøvarar og filmheltar (Connell, 2005). Den hegemoniske maskuliniteten i idrettsverda kan dessutan vere friteken frå konvensjonelle reglar og normer for kva som er rett og gale i eit samfunn, til dømes når det gjeld utøving av kjønn, vald og aggresjon (Beyer Broch & Fasting, 2009). Slik kan vi juble når ein spelar på favorittlaget set inn eit stygg takling på hatsobjektet i lokaldetbyet, medan bestemor på 70 kan synest at det er stor stas når ein spelar riv sund drakta i frustrasjon over tap og utvising.

Noko liknande skjer med den hegemoniske femininiteten, som også ofte strid med normene i idrettsverda. Som samfunn signaliserer vi korleis ein skal vere jente, og dette blir identifisert og integrert av spelarane, som igjen vidareformidlar den same budskapet og gjer konstruksjonen av kjønn naturleg (Fundberg, 2003). Alt i ung alder får jentene signal om korleis det blir forventa at dei oppfører seg, gjennom kva beskjedar dei får, korleis dei blir behandla og kva oppførsel som gir positive reaksjonar frå vaksenpersonar og jamaldringar. Denne spiralen av budskap og stadfesting dannar ei produktiv makt som er særskilt effektiv fordi ein sjeldan legg merke til henne: Vi trur at vi behandlar kjønna likt, samstundes som vi

premierer ulike handlingar og oppførsalar slik at dette blir oppfatta som jenta eller guten sin eigen vilje (Fundberg, 2003). Jenter i barnefotballen opplever til dømes at dei får fleire vener dersom dei er snille, noko som igjen kan føre til at dei lèt vere å gå hardt inn i taklingar, og dei følgjer instruksjonar og verkar meir lydhyre og plikttoppfyllande. Gutane har på si side lært at dei lettare får vener om dei er gode i fotball, noko som mellom anna kan føre til at dei verkar meir som individualistar enn kva jentene gjer (Eliasson, 2009).

4.3.3 *Kritikk av Connell*

Connells teoriar om maskulinitet, og særskilt omgrepet hegemonisk maskulinitet, har vorte kritisert på ulike måtar. Ein av kritikkane er at den er deterministisk og ikkje i stor nok grad open for endring og motstand (Whitehead, 2002). Connell svarar at dette er «normative definisjonar av maskulinitet», og understrekar at dette er noko rørleg og omskifteleg. I *Masculinities* viser Connell korleis menn som gjer opprør mot maskulinitetshierarkiet hamnar i ei gruppe kalla «protestmaskulinitet» (Connell, 1995). I Connells analysar finst det altså eit *potensiale* for å teoretisere endring, men det er ikkje tvil om at grunnteorien har som utgangspunkt at kvinner *de facto* er underordna menn i samfunnet, og at det eksisterer eit hierarki mellom menn og ulike maskulinitetar. Dei grunnleggjande premissane i teorien gjer det såleis vanskelig å teoretisere endring (Christensen & Jensen, 2014).

Dermed blir også det påståtte fråværet av dynamiske aspekt ved hegemoniomgrepet gjenstand for kritikk av Connell (Johansson & Ottemo, 2013). Ut frå denne kritikken er det eit paradoks at eit visstnok fleksibelt omgrep byggjer på eit fundament med ein bestemt, maskulin maktstruktur som premiss. Whitehead (2002) hevdar difor at Connells bruk av omgrepet berre delvis klarar å skildre dominansrelasjonen mellom femininitet og maskulinitet på ein nyansert måte: Som i dei fleste patriarkatsteoriar ser det ut som det finst ein medviten vilje til makt bak heteroseksuell, mannleg praksis, medan kvinner og homofile menn ikkje har noko deterministisk ynskje om å dominere og undertrykkje. Dermed blir det også naturleg å stille spørsmål om andre delar av Connells teori, mellom anna det som gjeld relasjonen mellom hegemonisk maskulinitet i kvardagslivet, den uklare konstruksjonen av maskulinitet og identitet, samt at omgrepet ikkje i stor nok grad opnar for alternarive perspektiv på menn sine praksisar (Christensen & Jensen, 2014).

Connells teoriar om hegemonisk maskulinitet er likevel relevante og interessante. Ein kan diskutere grad, men ingen seriøs forskar vil vere usamd i at det finst eit skeivt makthierarki mellom menn og kvinner, og mellom det maskuline og det feminine, også i «likestilte» samfunn. Såleis er Connell framleis den mest sentrale teoretikaren i spørsmål om relasjonen mellom maskulinitet, kjønn og makt i det globale nord.

5. Om informantane

Dei sju informantane mine har alle spelt fotball sjølve, i varierende lengd og på ulike nivå. Amalie, Nik og Arne heldt fram til dei var ferdige i ungdomsfotballen; Judith, Ole og Petter har spelt seniorfotball på toppnivå; og Bjarne har spelt seniorfotball på lågare nivå. Sett vekk frå Nik er alle foreldretrenarar. I tillegg har Judith, Nik og Ole erfaring som trenarar på seniornivå i både topp- og breiddefotball. Nik og Petter har dessutan erfaring som trenarar på fotballfritidsordning (FFO).

Tre av informantane har høgare utdanning (tre år eller meir på høgare utdanning); dei andre har fullført tre år på vidaregåande skule (VGS). Ingen av informantane har foreldre med høgare utdanning. Skilnadane er store i formell kompetanse, men med unntak av Amalie, som har anna relevant utdanning, har alle ei eller anna form for trenarutdanning.

Trenarkursa til NFF er organiserte slik at dei i utdanningsstigen har fire grasrottenarkurs som grunntrinn: «Delkurs 1: Barnefotballkurset (6-8 år)», «Delkurs 2: Barnefotball – flest mulig med kvalitet (9-10 år)», «Delkurs 3: Mot ungdom – lengst mulig (11-12 år)», og «Delkurs 4: Ungdom – Lengst mulig – best mulig (13-19 år)». Etter å ha fullført dette trinnet kan ein gå vidare, først til UEFA B-lisens og så til UEFA A-lisens, som er den høgste trenarutdanninga ein kan ta i Noreg.

Bjarne, Arne og Petter har teke ulike kurs innan NFFs Grasrottenaren-opplegg; Nik har UEFA-B lisens; Judith og Ole har UEFA-A lisens.

5.1 Oversikt over informantar

Informantar	Alder	Stad	Trenarutdanning	Spelarerfaring	Utdanning
Judith	39 år	Austlandet	UEFA A-lisens	Toppfotball	VGS
Amalie	47 år	Vestlandet	Inga formell trenarutdanning	Barne- og ungdomsfotball	Høgare utdanning
Petter	32 år	Vestlandet	Alle grasrottrenarkurs	Toppfotball	Høgare utdanning
Ole	45 år	Vestlandet	UEFA A-lisens	Toppfotball	VGS
Arne	35 år	Vestlandet	Grasrottrenarkurs for barne- og ungdomsfotball, del 1	Barne- og ungdomsfotball	VGS
Bjarne	36 år	Nord-Noreg	Grasrottrenarkurs for barne- og ungdomsfotball, del 1 og 2	Breiddefotball	Høgare utdanning
Nik	35 år	Vestlandet	UEFA B-lisens	Barne- og ungdomsfotball	VGS

6. Resultat og drøfting

I dette kapittelet kjem eg til å leggje fram resultata frå min studie og drøfte dei ut frå tidlegare forskning, og då særleg teoriane til Bourdieu og Connell. I tillegg til å fortelje om korleis trenarane gjer forskjell i trening av gutar og jenter, prøvar eg også å forklare *kvifor* den ulike behandlinga av kjønna finn stad. Difor har eg også sett på andre faktorar rundt laga, som til dømes foreldregruppene, rammefaktorar og samfunnet fotballaga fungerer som ein del av. Såleis kjem dei tre første underkapittela til å handle om kva ulikskapar som blir gjort på jenter og gutar i fotballsamanheng. Deretter prøvar eg å diskutere og forklare kvifor vi gjer forskjell, mellom anna ved å drøfte kvifor jenter og gutar ikkje kan spele på same lag. Til slutt vil eg sjå på dei vidare haldningane i samfunnet og blant trenarar, og gå nærmare inn på moglegheitene for å kunne leve av fotballen.

6.1 Kompetanse og tal på trenarar

Alle informantane seier at det er lettare å skaffe trenarar for gutar enn for jenter. Fleire foreldre – og særleg fedrar – tilbyr seg å trene gutelag, som dermed får fleire trenarar per spelar enn jentelag, og ofte trenarteam med meir kompetanse. Dette har då også vore noko av årsaka til at fleire av informantane har valt å ta på seg jobben som trenar for jentelag. Arne, som alt hadde observert sonen sin på treningar og i kampar, vart så oppgitt over trenarane til ei av døtrene – «det blei for tafatt» – at han sjølv tok over som trenar for laget hennar. Petter har òg barn av begge kjønn, og opplevde noko liknande, berre i omvendt rekkjefølgje: «Då eg skulle starte med guten min [var det med ein gong] seks trenarar som melde seg [...]. [Med jentene] var det berre eg og ein til, som nærmast vart utvalde [berre] fordi vi er interesserte i fotball. [For dei andre var det] berre om å gjere å trekkje seg lengst mogleg ned i stolen.»

Arne meiner at det botnar i ulik status: «[M]ange fleire fedrar er interesserte i å trene sønene sine enn jentene sine [...]. [D]et heng litt igjen; den gamle haldninga med at gute- og herrefotball er hakket kvassare enn jente- og damefotballen.» Også Bjarne meiner at fleire foreldre tek på seg å trene gutar enn jenter fordi «gutfotballen har ein heilt annan status enn jentefotball i Noreg, og generelt i verda».

Mine funn vert understøtta av Fasting og Sisjord (2000), som seier at herrefotballen sin status fører til at norske gutar får både betre kvalifiserte trenarar og betre treningsforhold enn jentene. I tillegg har gutefotballen 25 gongar så mange talentutviklarar (Aas, 2017). Skogvang (2006)

har vist at det ligg meir prestisje, eller symbolsk kapital, i å trene gutar enn jenter, og at det av same årsak også er fleire foreldre som ynskjer å hjelpe til kring laga til sine unge, lovande søner enn sine talentfulle døtrer. Ifølgje Skogvang (2006) finst det med andre ord liknande mekanismar også på toppnivå. Det er mindre attraktivt for topptrenarar å ta over kvinnelag, mellom anna fordi det som oftast følgjer med mange ekstraoppgåver: I toppfotballen på kvinnesida er ikkje trenarane så ofte heiltidstilsette, og dei må i tillegg ta på seg ekstraoppgåver, som til dømes administrasjon, rekruttering av nye spelarar og marknadsføring. Dette er relevant også på barnenivå: Når færre har lyst til å leggje ned ein innsats for jentelaga, blir jobben meir krevjande for dei som melder seg, noko som fører til at mange kvir seg for å ta den på seg. I dei klubbane eg observerte hadde seks trenarar ansvar for å trene fire jentelag, mot 14 trenarar for like mange gutelag – i dei same klubbane, og i dei same kulla.

Ole meiner at gode trenarar i barndomsåra er avgjerande, og trur at ulikskapane mellom kjønna på lengre sikt kan vere problematiske og fremje større forskjellar mellom nivået til jenter og gutar, enn berre det fysiske som kjem frå naturen i side:

Har du flinke trenarar på kulla frå dei er fem-seks år, så er det meir det som avgjer nivået du kjem opp på, enn om du er gut eller jente. [...] [Dyktige] trenarar frå dei er veldig små [er] alfa og omega, ikkje berre fotballmessig, men [for] å skape trivsel, [sånn] at det er kjekt å kome på trening. Då får du med deg fleire også; om du ser alle, skaper eit godt miljø, gode kull; då er det utruleg kva du kan få til. Kven som blir best til slutt, er det ingen som veit.

Funna mine stadfestar her funn frå tidlegare studiar (sjå til dømes Fasting, 2001; Skogvang, 2006; 2014): Informantane meiner at både fotballfagleg og mellommenneskeleg kompetanse er viktig for å skape utvikling og trivsel, slik at alle blir sett og trivst på trening, men opplever likevel at det er vanskelegare å skaffe trenarar til jentelaga, som dermed får færre trenarar og mindre kompetanse.

6.2 Andre rammefaktorar

Informantane fortel at dei ikkje opplever utprega forskjellar frå klubben si side når det gjeld andre rammefaktorar i barnefotballen, og dei seier at jente- og gutelaga har likt utstyr, likt treningsareal og like treningstider. Med unntak av talet på trenarar, strid altså funna mine mot studien til Fasting og Sisjord (2000), som viser at jenter oftare får dårlegare treningsforhold enn gutar. Økonomisk meiner informantane at det blir ulikt når jentene kjem opp i ungdoms- og seniorfotballen, der gutane og mennene får tildelt meir resursar og får større merksemd enn jamaldra jenter og kvinner, men at det er likt mellom laga på barnenivå. Ole har sterke

meningar om dette, og meiner at både gutar og jenter i dag har dei same moglegheitene til å utvikle seg:

Eg meiner generelt at viss du vil bli god til å spele fotball i dag, så har du alle moglegheiter. Det ligg kunstgrasbaner her, vi har ein hall som står open døgnet rundt; [det er det] same om du er gut eller jente. Eg er litt der at det ikkje er på fellestreningane ein blir best. Her er sånne [gode] moglegheiter, så tren då, for pokker, ikkje gå rundt og klag [...]. Vi har litt lett for å skulde på trenaren eller klubben. Ja, ting kan bli betre, ting kan leggest betre til rette, men eg meiner at om du er gut eller jente i dag, så er det ikkje klubben som hindrar deg i å bli god. [Det] handlar om kor mykje du legg i potten, altså.

Pfisters (2015) undersøking understøttar dette eit stykke på veg: I mange land har faktisk jenter og kvinner i dag dei same moglegheitene som gutar og menn til å få spele fotball. Likevel får ikkje jenter og kvinner som spelar fotball den same prestisjen og like store resursar som gutar og menn: Om du er jente og fotballspelar, gjev ikkje fotballen deg tilgang til den same symbolske eller økonomiske kapitalen, slik også Skogvang (2006) fastslår.

Alle trenarane fortel at jentene har like mange treningar i veka som gutane, men Petter opplever det som problematisk å skulle auke talet på treningar med jentelaget sitt:

Vi har snakka om å kanskje auke frå ei trening til to treningar i veka, og då høyrer eg [frå] foreldra [at] det blir litt problematisk for dei, for [jentene] har turn på måndagar, ballett på torsdagar, og så, ja, det blir litt sånn skvis da. Og vi har jo ikkje lyst til å presse ut for mykje [...], [vi] tenkjer litt at så lenge det er aktivitet, så er det bra. Men [då] går det jo ut over fotball-læringa [...], tenkjer eg. [...] [D]et er meir vanleg at ein køyrer på med fleire treningar for gutar. Viss eg hadde gjort det tidleg med jenter, [kan] det vere at folk hadde byrja å reagere.

Problem med å auke talet på treningar hos jentene vert understøtta også av Fundberg og Lagergren (2015), som skildrar eit foreldremøte der trenarane for eit ungdomslag fortel at dei har tenkt å auke talet på treningar komande år. Etter møtet reagerer foreldra, nokolunde likt Petters erfaringar, med spørsmål om korleis i alle dagar dei skulle rekkje over alt, med tanke på andre aktivitetar, skule og så bortetter. Trenarane svarer med idrettsleg logikk, at auken er for at jentene skal bli betre fotballspelarar, som er raskare og sterkare (Fundberg & Lagergren (2015). Foreldra synte her, på same måte som foreldregruppa til Petter, at dei er positive til at jentene spelar fotball, men at det viktigaste likevel ikkje nødvendigvis er at jentene blir så *gode* i fotball, så lenge dei er aktive innan eitt eller anna, og gjer det godt på skulen.

Det ser likevel ut til at jentelaga og gutelaga i min studie har tilnærma like føresetnader ut frå rammefaktorar som utstyr, treningsareal og treningstider. Samstundes kan det verke som gutane oftare har fleire treningar, i tidlegare alder, og at ein i større grad legg til rette for at jentene også skal kunne delta på andre aktivitetar enn fotball. Dette skal vi sjå nærmare på seinare i oppgåva.

6.3 Kommunikasjon

Alle informantane hevdar at dei sjølve ikkje gjer forskjell på gutar og jenter, men alle er òg nokså sikre på at forskjellar blir gjort andre stadar, av andre trenarar. Til dømes seier Amalie: «Eg gjer ikkje forskjell på dei to gutane og dei to jentene. Eg er veldig medviten om at dei må lære seg å tole ting på lik linje», medan Petter seier at: «Eg prøvar å behandle dei likt; eg tenkjer at eg [ikkje] har lyst til å gjere forskjell på jenter og gutar, for eg synest ikkje det skal vere nokon forskjell.»

Likevel kom det i løpet av intervjusamtalane fram at fleire av informantane ser seg nøydde til å gjere kjønnsespesifikke tilpassingar i under trening og kamp. Petter seier til dømes at han ofte opplever at trenarar «dullar» meir med jentespelarane, og at han sjølv ofte må vere strengare med gutane. Arne fortel at han må tenkje litt meir over kva han seier i tilbakemeldingane til dei ti år gamle jentene han trenar: Han opplever at enkelte av spelarane der kan ta ting personleg og bli såra, medan dei åtte år gamle gutane han trenar ikkje hadde reagert like sterkt om han hadde sagt det same til dei. Bjarne har ei liknande oppfatning: «Eg trur generelt at gutane blir [snakka] til på ein annan måte enn jentene. Samfunnet ser på gutar som nokon du kan vere litt meir hard mot [...]. Ein skal vere litt forsiktig med jentene.» Nik er samd i at trenarar kommuniserer ulikt overfor jenter og gutar, og meiner at det er lite føremålstenleg:

[Det er] heilt sikkert [at] jenter og gutar blir behandla ulikt av trenarar, og det synest eg er urettferdig overfor jentene. [Dei bør få] like strenge krav [frå] starten av som gutane. Og det har eg [observert] sjølv: Jenter og damer som kjem oppover i systemet [og] som plutseleg møter trenarar som stiller krav, synest [at] det er heilt fantastisk. For det er noko med det å komme på ei trening og berre skal bli dilla og dulla med, og leika med [...].

Judith nemner spesifikt pappatrenarar, som ho meiner er for snille med døtrene sine:

Eg trur dei kan bli litt for mjuke overfor jentelag. Altså, jenter har ein tendens til å kunne snurre faren sin litt rundt veslefingern. Dei er litt svake for prinsessa si, liksom. Og sjølv om dei er tøffare når dei er trenarar på feltet og sånn, [trur] eg likevel at om dei hadde trena eit gutelag, [så hadde dei kanskje] vore enno tøffare.

Dette er i samsvar med det trenarane i Eliassons studie (2009), frå svensk barnefotball, fortel: Dei snakkar meir direkte og hardare med gutane. Informantane i hennar studie trur også, som Arne, at dei risikerer at halve laget sluttar om dei seier ting på feil måte til jentene. Med gutane er det annleis; der kan ein seie litt «dumme» ting utan at nokon tek seg nær av det (Eliasson, 2009).

Dette fenomenet er sjølv sagt ikkje unikt for fotball. I sluttrapporten til Norges Tennisforbunds «Jenter og tennis»-prosjekt kan ein lese utsegn som til dømes: «[G]utter tåler direkte tale, jeg

må stoppe opp og tenke hvordan jeg skal ordlegge meg, når jeg snakker med jenter». Det kjem òg tydeleg fram at mannlege tennistrenarar generelt har lettare for å forstå og kommunisere med gutar enn med jenter i ein treningssituasjon (Giske et al., 2013).

Eliassons studie (2009) viser derimot at inntrykket av at ein kan – eller må – vere «hardare» når ein kommuniserer med gutar, kanskje ikkje stemmer like godt som vi likar å tru. Både gutane og jentene i hennar studie gav uttrykk for at dei helst ville at trenarane skulle vere positive mot dei, og at dei var opptekne av at trenarane snakka til dei på ein positiv måte.

6.4 Ein kjønna praksis

I løpet av observasjonane eg gjennomførte vart det tydeleg at det er forskjellar også i den praktiske gjennomføringa av treningane. På dei eldre gutelaga var det til dømes vanleg å differensiere barna ut frå teknisk og fysisk nivå, særleg frå ni år og oppover. Det skjer til dømes ved at trenaren deler treningsgruppa inn i grupper etter nivå, der dei beste spelar mot dei beste og liknande. Dei ulike gruppene får då også tilbakemeldingar, instruksjonar og krav alt etter kva nivå dei er på. Då eg spurde trenarane for desse laga, Petter og Nik, stadfesta dei at det var noko dei hadde for vane å gjere. Dei meiner at det fungerer godt, og at det bidreg til at alle i større grad får kjenne på ein balanse mellom utfordringar og meistring, i tillegg til at dei svakaste gutane får fleire tøtsj på ballen i løpet av treningane.

På jentelaga var det inga slik differensiering, men informantane hadde ulike forklaringar på kvifor dei ikkje gjorde det der. Petter, som altså differensierer på gutelaget han også trenar, meinte at det vil vere vanskelig hos jentene av sosiale omsyn, fordi han opplever at jentene er mykje meir opptekne av å vere saman med veninnene sine på trening. Bjarne peikar på at jentegruppene er så små at det vanskelig lèt seg gjere å dele dei: På laget hans, som er det einaste jentelaget i klubben, er det berre 15 jenter, medan nærmare 40 gutar på same årstrinn spelar fotball i den same klubben. Det at det gjerne er mange fleire trenarar på gutesida, gjer det dessutan enklare å differensiere, og bidreg til at kvar enkelt får ei tettare oppfølging ut frå det nivået dei til ei kvar tid er på.

I Eliassons studie (2009) ser ein mange av dei same tendensane: Trenarane til gutelaga delte i langt større grad barna etter nivå, noko som bidrog til ei forsterking av grupperingar etter prestasjon innerter i gutelaga – noko ein ikkje såg i det heile på jentesida. Her samsvarar

---

Eliassons resultat med mine egne. Det ser altså ut til at det er klare skilnader i korleis gutar og jenter i barnefotballen blir trene, og kva oppfølging dei får. Skilnaden går i hovudsak ut på at trenarane er «snillare» og meir forsiktige med jentene, medan dei føler at dei kan vere litt «hardare» med gutane. Det blir også ofte stilt strengare krav til gutane enn til jentene, som i mindre grad blir differensierte i ulike grupper ut frå teknisk og fysisk nivå.

6.4.1 Konstruksjon av kjønn på fotballfeltet

Eliasson (2009) la merke til at dei fysiske interaksjonane i jente- og gutelaga var nokså like, men at jenter og gutar tidvis fekk ulike beskjedar om korleis dei skulle agere med kroppen i fotballkonteksten: Jentene fekk oftare beskjed om å vere tøffare, gå hardare i og ikkje vere for snille i duellane, medan gutane fekk beskjed om ikkje å sutre over småting, at dei skulle tole tøft spel og at dei skulle gi alt på bana. Ifølgje Eliasson viser dette at trenarane ser ulikt på jenter og gutar som spelar fotball, noko som bidreg til konstruksjonen av kjønn i trening og kamp: Bodskapen er høvesvis at gutar skal vere tøffe og at jenter ikkje skal vere snille. Gutane skal altså fullbyrde tradisjonelle maskuline verdiar, medan jentene blir oppfordra til å *bryte* med tradisjonelle feminine verdiar. Maskuline normer dominerer altså alt i barnefotballen, der ein forventar at både gutar og jenter handlar ut frå desse. Dermed blir verdiane internaliserte som ein del av barna sine habitus.

6.5 Foreldra – til hinder og hjelp

Informantane er generelt samde om at det ikkje er store ulikskapar mellom foreldregruppene på gute- og jentelaga, sett vekk frå at det er færre som melder seg som trenarar for jentene. Foreldra er positive til fotballen, og stort sett flinke til å stille opp på dugnadar, køyring og så bortetter. Eliasson (2009) fann òg at foreldra i barnefotballen i det store og heile ser ut til å vere positivt innstilte til barnet si fotballaktivitet: Foreldra sett pris på effekten fotballdeltakinga har på barna og dei sosiale godane ved at både barna og foreldra får nye kontaktnett. Både foreldre og barn tileignar seg altså sosial kapital gjennom barnefotballen.

Informantane mine opplever også foreldra som positive, uavhengig av kjønn, men fem av dei fortel at det er mange fleire foreldre som har større ambisjonar for sønene sine. Engasjementet er stort for begge kjønn, men artar seg ulikt for gutar og jenter. Ifølgje Judith er foreldre som har døtrer «i mykje større grad opptekne av det sosiale og at dei skal ha det hyggelig saman; å skape eit miljø i det laget». Petter er dessutan oppteken av at foreldra oppfører seg ulikt i

kampsituasjon: Fleire av guteforeldra står på sidelinja og prøvar å «få i gang» sonen sin, med innspel om innsats eller vala guten gjer. Jenteforeldra er derimot meir «laid back», seier han, og meir opptekne av at det skal vere gøy:

Det er ikkje så farleg om [jentene] spelar fotball, på ein måte. Det er sikkert ei god blanding av at det er litt større eigeninteresse blant gutane, men foreldra også er litt [meir] gira når det er gutefotball. Eg opplever iallfall at det er litt meir sånn trykk då; at dei har lyst til å guide ungane sine i større grad enn [hos] jentene; der er det meir sånn at foreldra berre er der, og trøystar.

Også Nik fortel at det er større forventingar og meir engasjement hos dei som har søner:

Det er fleire fedrar og mødrer som har meiningar, og som ytrar dei, på gutesida, og som legg seg bort i ting dei kanskje ikkje har noko med å gjere. [På] jentesida får det passere, [sidan] det verkar som [om] engasjementet ikkje er like stort som på gutesida. [...] Får menn ungar, så vil dei helst at guten skal spele fotball. Det heng att frå gamalt av. Om du er far til ei jente, [har] du ikkje same engasjement som om du har ein gut, fordi du [ikkje ser] på jente- og gutefotball på same måten. Det betyr ikkje like mykje, av ein eller annan grunn.

Eliasson (2009) skriv at foreldrerelasjonane var relativt like på laga ho observerte, men at det finst ulikskapar i kva foreldra signaliserer at dei forventar av sønene og døtrene sine. Jenteforeldra minte i større grad døtrene på at dei må hugse å vere aktive og spele fotball på treningane, og at dei må hugse at dei ikkje skal «leike» på treningar og i kamp. Guteforeldra fokuserte derimot langt meir på dei forventingane dei hadde til sønene, til dømes når det gjaldt språkbruk og oppførsel overfor andre spelarar. Dette kan kome av etablerte idear om jenter og gutar i idretten: Når ein minner jentene på at dei ikkje skal vere useriøse og «leike», men at dei skal trene fotball når dei er på trening, reflekterer det ei førestilling om at jenter ikkje er like grunnleggjande opptekne av fotball som gutane (Eliasson, 2009). Det same ser ein kanskje igjen når mine trenarar opplever at jenteforeldra ikkje er like engasjerte og ambisiøse: Om fotballen berre er ein «annan» aktivitet, altså noko jentene er med på berre for å tileigne seg fysisk og sosial kapital, treng ein ikkje nødvendigvis å vere så oppteken av at dei skal bli så fryktelig *gode*, men heller at dei skal ha lyst til halde på så lenge som mogleg.

Det kan vidare sjå ut til at slike førestillingar ikkje automatisk forsvinn når barna blir eldre, og det presumptivt berre er dei «beste» eller mest interesserte som framleis er med. Lagergren og Fundberg (2015) skildrar liknande tendensar i ungdomsfotballen: Foreldra er nøgde med at døtrene held på med fotball, fordi dei dermed er fysisk aktive og sosiale, men berre så lenge det ikkje går ut over skularbeidet. Dei viser heller ikkje nokon ambisjonar eller noka vidare tru på ei karriere for døtrene. Petter peikar på noko av det same:

Det er jo meir ambisiøse foreldre i gutegruppa. [Det er kanskje] fleire [gutar der] som [ikkje er på det nivået] foreldra vil at dei skal vere [...]. Sånt er det mykje meir av i gutefotball enn i jentefotball. [...] [Når guten er på trening, er] det oftast far som er der, men når det er jentene, så er det kanskje like gjerne mor [...].

Observasjonane mine viste liknande tendensar: Det var fleire foreldre per spelar til stades under treningane til gutelaga, og fleire som ville hjelpe til. I tillegg var det oftare mødrer som var til stades på jentetreningane, men nesten berre fedrar hos gutane.

Ifølgje Petter (32) er foreldra til jentene langt meir opptekne av det sosiale enn det sportslege, og han får ofte telefonar frå foreldre som spør om dottera kan få lov til å vere på lag med den eller den på neste trening. Studiar frå toppfotballen viser derimot at kvinner og menn er like opptekne av det sosiale aspektet ved fotballen (Skogvang, 2006; 2014), noko vi skal sjå nærmare på seinare i oppgåva.

Ut frå mine funn og resultat i andre studiar (sjå Fundberg & Lagergren, 2015; Eliasson, 2009) ser det ut til at jentene si interesse for fotball ikkje er noko sjølvstøtt for foreldra. Det kan truleg knytast til Connells (2005) teoriar rundt hegemonisk maskulinitet og idealfemininitet: Sidan fotballen sine maskuline normer bryt med dei idealfeministiske verdiane og normene, er ikkje fotball noko ein forventar at jentene skal vise ei utprega interesse for, og iallfall ikkje etter at dei når puberteten. Foreldra set pris på gutar og jenter si deltaking i fotball ut frå ulike faktorar. Hos jentene er foreldra glade for at døtrene er fysisk aktive og ein del av eit sosialt miljø, iallfall så lenge det ikkje går ut over prestasjonane og utviklinga på skulen. På gutane sine vegner er dei i større grad opptekne av at det kan finnast ei mogleg vidare yrkeskarriere for gutane med mykje symbolsk og økonomisk kapital, og dermed blir den sportslege utviklinga til sønene viktigare for foreldra.

Fem av sju informantar peikar på kor viktig det har vore for deira eigne barn at dei sjølve, både mor og far, er interesserte i fotball. Dette ser ut til å vere særskilt viktig for jenter, og Judith trur at dette er litt av grunnen til at det framleis er slik at det er fleire gutar enn jenter som spelar fotball:

Pappaane ser ofte meir fotball, noko som gjer at det blir ei greie mellom far og son. Det er ein kultur for det [...], som eg trur spelar litt sånn nedover. For det må jo vere noko meir rundt det enn at dei berre ser, for altså, fotball kan jo fort vere veldig kjedelig; det er jo ikkje alltid ein idrett som ... Altså, det er 90 minutt, og det er ikkje alltid det fengjer like mykje [...].

Også Ole seier at foreldra sine interesser blir vidareførte til ungene:

Eg brukar å seie om ungene mine at dei er miljøskadde; dei har vokse opp med ein far som har vore fotballidiot, og mora spelte fotball sjølv til ho var vaksen. Ein kan seie kva ein vil, men foreldra og miljøet skaper folk. Og dei aller fleste som har spelt fotball, har gjerne foreldre som spelar fotball sjølv. Så det er noko der [...]; miljøet ein veks opp i formar deg.

Generelt er rollemodellar og signifikante andre viktige i både gutar og jenter sine sosialiseringssprossar (Fasting & Sisjord, 2000). I barnefotballen er framleis foreldra, og då særskilt fedrane, dei viktigaste vaksenpersonane i sosialiseringa, (Larsen et al., 2011). For jenter kan det tenkjast at mor er ein av dei viktigaste rollemodellane når det gjeld korleis ein skal «gjere» kjønn: Mor er det første møtet jenter har med femininitet og det feminine førebiletet. Allereie frå ung alder ser jenter korleis mor gjer femininitet, og vil internalisere dette. Det tyder òg at mor si fotballinteresse i stor grad kan kome til å påverke dottera si fotballinteresse. Dersom barna opplever positive responsar på fotballinteressa si, vil det kunne bidra til auka interesse vidare. Likevel er tendensen på fotballfeltet at slike oppmuntringar er viktigare for jenter enn for gutar. Kulturelt sett er fotball ein typisk guteidrett, og ofte noko som gutar i større grad søker for å oppnå sosial og symbolsk status og kapital – gjerne også sjølv om far ikkje er veldig fotballinteressert. Denne kapitalen vil ikkje jentene i like stor grad få gjennom fotballdeltaking, då det ikkje blir sett på som ein idrett for idealfemininiteten (Skogvang, 2006; Connell, 2005; Messner, 2000).

Intervjua og observasjonane mine viser i det heile at foreldregruppene rundt gutelaga gjennomgåande er meir ambisiøse på sønene sine vegner. Foreldra er engasjerte også hos jentene, men mindre opptekne av det sportslege tilbodet enn dei sosiale faktorane.

6.6 Jenter og gutar på same lag

I Norges Fotballforbunds styringsdokument (2017) står det at jenter og gutar bør spele på kvar sine lag i barnefotballen, så langt det er mogleg. Mine intervju viste derimot at trenarane i stor grad er positive til tanken om å ha felles lag. Som i Eliassons studie (2009) verkar det ikkje som dei fleste av informantane mine har tenkt på spørsmålet tidlegare, og om dei *har* tenkt på det, trur dei gjerne at dei er den einaste som sit på ideen om å ha felles lag, og dei kvir seg difor for å ta det opp. Det er også verdt å merke seg at dei to kvinnelege informantane er særleg positive til ideen om ukjønna lag, og at dette er noko dei har tenkt mykje på tidlegare.

Til Eliasson (2009) sa fleire av foreldra at dei ikkje visste kvifor ein delte laga ut frå kjønn, men at det var slik det alltid hadde blitt gjort. Til liks med trenarane i min studie syntest dei at det i utgangspunktet verkar unaturleg å dele laga etter kjønn allereie i seksårsalderen. For *barna* i den svenske studien var derimot ei kjønna deling heilt sjølvstøtt, fordi «jenter er jenter og gutar er gutar» (Eliasson, 2009).

Fleire av informantane mine meiner at jenter og gutar vil kunne påverke kvarandre positivt, og at særskilt jentefotballen vil kunne oppleve å få eit løft med ukjønna lag. Judith og Nik viser til at gutar og jenter er i lag på alle områder elles i livet, inkludert i kroppsøvingstimane og på FFO. Judith syner dessutan til forskning frå arbeidslivet, der gjensidig påverknad frå kjønna har vist seg å vere bra for miljøet. Vidare meiner ho at jentene blir litt «tøffare» av å vere i eit gutemiljø: «[Dei] lærer seg å stå litt på eigne krav [...], altså å stå litt i det. Og så handlar det for gutane om å lære seg å handtere at ikkje alle er like dei sjølve, altså det ikkje berre er køyr på; jentene er betre på samarbeid, lagspel [...] som gutane kan lære av.

Her får ho støtte frå Amalie, som synest det er «tøysete» å dele gutar og jenter i barnefotballen:

Eg trur at det at gutar og jenter trenar i lag er kjempebra[, for] gutane lærer av jentene og jentene lærer av gutane. Jentene lærer seg kanskje at viss du får ei tilbakemelding, så treng det ikkje nødvendigvis å vere ein personleg kritikk [av deg], medan gutane [kanskje lærer seg] at fokus [lønner] seg litt. Så eg trur faktisk at du oppnår best resultat for begge dersom dei trenar saman mykje. [Eg] trur absolutt at det er ein fordel å tenkje litt meir felles enn det ein kanskje har gjort tradisjonelt. Eg trur ikkje det vil ha nokon negativ effekt på noko av kjønna at dei trenar saman; eg trur det heller vil [føre til] utvikling for begge.

Teorien om at jenter og gutar vil kunne påverke kvarandre positivt ved å spele fotball saman, får støtte frå forskinga til Giske et al. (2013): I idrettar der det *er* tradisjon for at gutar og jenter trenar saman, som til dømes i friidrett, vil dei gjerne oppleve gjensidig påverknad. Det Amalie seier om at dette ikkje er tradisjonell tenking i barnefotballen, speglar noko av det Eliasson (2009) ser på som problematikken ved å skulle samle kjønna i barnefotballen. Det kjønna doxaet i fotballen ser ut til å skape vanskar for å ha felles lag, trass i at det ikkje finst noka fysisk årsak til å skilje dei i trening og kamp. Tolvheds (2008) forskning på maskulinitet i idretten kan bidra til å forklare kvifor barneidretten skil seg frå både dei fleste andre aktivitetar for barn og samfunnet generelt: Sport er ein arena der kjønna deling framleis blir attskapa og naturleggjort, slik at ein får ein kulturell praksis der kjønna grenser blir tydeleg markerte.

Min studie viser, som tidlegare forskning (Andreasson, 2006; Fundberg, 2003), korleis tradisjonelt maskuline dydar – som å konkurrere, stikke seg ut og kjempe – blir sett på som ideal i fotballen, og difor premierte. Dermed kan det vere vanskeleg for jenter å balansere mellom forventingar om å vere feminin, og dei ideala som høyrer med til det, og dei maskuline ideala i fotballen (Andreasson, 2006; Fundberg, 2003). Dette ser vi mellom anna når informantane mine fortel at jentene hadde hatt godt av å bli tøffare på fotballbanen, ved til dømes å trå hardare til i taklingar. Dette er ein tydeleg indikasjon av at det maskuline er målestokken for kva som er den gode prestasjon i fotball (jamfør Skogvang, 2014). Alt medan

gutefotball blir rekna som norma, lærer dessutan både gutar og jenter seg at jenter er dårlegare til å spele fotball (Fundberg, 2003; Eliasson, 2009). Ifølgje Eliasson (2009) legitimerer slike haldningar ein kulturell aksept for å seie nettopp dette. Det er også noko som barna har oppfatta, og som bidreg til å forme relasjonen mellom jenter og gutar i barnefotballen.

Eliassons informantar meiner at det ville vore enklare om klubbane berre tok ei avgjersle om at jenter og gutar skulle spele saman, slik at det var noko som både barn og foreldre var vane med frå starten av, i staden for at ein skulle byrje å samle dei når barna allereie var vane med å spele på ulike lag. Eliassons studie viser også at mange av gutane allereie hadde lært seg å vere negative til jenter og jentefotball, og var mot ei eventuell blanding av laga. Dette grunngir dei med at jenter og gutar er ulike, oppfører seg ulikt og spelar fotball på ulikt vis, og at dei kjem til å tape om dei har jenter med på laget. Somme av dei gutane som verka å vere meir positive til felles lag, var dessutan bekymra for at andre lag skulle le og plage dei om dei hadde jenter med på laget. Nokre av jentene var på si side bekymra for at gutane sentra mindre og gjekk hardare i taklingar (Eliasson, 2009). Skogvangs studie av toppfotball (2006, s.193) viser òg at somme jenter ikkje likte å trene med gutar, fordi «de dreper hverandre i taklingene, derfor vil jeg ikke delta på deres treninger».

Både Petter, Arne og Bjarne trur at det å samle kjønna vil føre til at jentefotballen får seg eit løft, og at det vil vere positivt for å få til lik behandling, like moglegheiter og lik respekt for jenter og gutar i fotballen. Alle er opptekne av det blir gjort forskjell på jentene og gutane, og alle trur at felles lag vil kunne bidra til ei utjamning av ulikskapane. Petter og Bjarne fortel i tillegg at dei trur at dei fleste jentene ville ha syntest at det var kjekkare å spele saman med gutane:

Det artigaste jentene mine veit er jo å spele mot gutane. Og vi ser at det er ikkje så stor [nivå]forskjell. Vi brukar jo å spele kampar mot gutane for å få matching, og for å få tøffheit og trene saman med dei. Det er slett ikkje dumt å få lik behandling. Altså like moglegheiter, ja, for eg trur det blir gjort ein forskjell på jente- og gutefotball (Bjarne).

Eg trur at mange jenter hadde synest at det det var endå kjekkare då, og det er jo eigentleg ingen grunn til at det er sånn, tenker eg [...]. Det er jo ikkje nokon fysiologiske eller psykologiske grunnar til at dei skal vere delte. Eg trur at jentefotballen hadde fått eit løft viss det var meir lik deling [...], altså at det var samla; det blir kanskje litt høgare nivå då (Petter).

Nik, Petter og Amalie fryktar at somme av jentene vil synest at det kan vere litt brutalt å spele med gutane, og at ein difor kan risikere å miste nokre av spelarane om ein har felles lag. Samstundes meiner både Nik og Amalie at dette ikkje er eit problem berre for jentene, men at mange av gutespelarane opplever det på same måte.

Somme jenter synest det blir for [hardhendt]. Men på den andre sida så syns ein del gutar at det kan bli det også, men det tenkjer vi på ein måte ikkje på. Då får [gutane som ikkje toler det] liksom berre slutte, då, for dei toler ikkje det, sant? [...] Eg synest det er tøysete sånn generelt sett at ein skal drive å skilje jenter og gutar i ung alder. Eg ser ikkje poenget i det, dei går jo saman på alt anna (Amalie).

Amalie fortel vidare at ho opplever at eitt av problema, uavhengig av om ein deler kjønna eller ikkje, er at forskjellane i kompetansen til barna er veldig stor i dei lågare alderstrinna. Dermed er det kanskje berre ein eller to, anten det er gutar eller jenter, som er veldig gode og veldig tekniske, og som difor har ballen heile tida. Om trenaren då står der og ikkje gjer noko, seier ho, fører det til at ein fort har 18 spelarar som ikkje er i kontakt med ballen. Ho trur at dette er mykje av årsaka til at somme ikkje har så lyst til å gå på trening. Difor meiner ho at det å skilje jenter og gutar i barnefotballen verkar som ein form for «quick-fix», og at det kanskje fører til at ein behandlar symptomet, og ikkje sjølve problemet.

Også Nik meiner at det kan vere ei utfordring for somme jenter å spele saman med gutane:

Du skal vere ganske hardhuda som jenta dersom du skal vere med gutane. [Det] er ofte eit lite sprik mellom gutar og jenter i tidleg alder, også [fordi] fedrar som får inn dette med morsmjølka [sørgjer for at gutane] held på mykje meir med ball enn det jentene gjer i tre-seksårsalderen. Det som er utfordringa med å mikse gutane i seks-åtteårsalderen, er at ein får den her *blikkinga* då. Ein gut som er kjempeflink, signaliserer ganske tydeleg i mange tilfelle at [han] ikkje vil vere på lag med ei jente. Dei signaliserer ofte at dei ikkje vil vere på lag med ein svak gut, heller. På den måten trur eg du skremmer vekk jentene som ikkje har fått den fordelene som dei gutane har fått.

Det Nik fortel her stemmer overeins med Eliassons (2009) observasjonar: Gutar sine forventingar til lagkameratane er at dei skal vere gode i fotball. Gutane i hennar studie fortel at om det byrjar ein ny spelar på laget, må han ha spelt fotball tidlegare, kunne reglane, kunne slå pasningar, vere god til å drible og liknande. Prestasjonane i gutefotballen har dessutan stor betydning for korleis gutar dannar venskapsrelasjonar innerter i eit fotballag, noko som i ytste konsekvens kan føre til at det vil vere vanskeligare for ein gut som ikkje er god i fotball å få vener på laget. Jentene i studien danna på si side venskapsrelasjonar på bakgrunn av kven som var «snille»; dei meinte altså sjølve at dei snille jentene som fekk flest vener (Eliasson, 2009). Dette minner om det Amalie seier om at den kjønna delinga også går ut over ein del gutar: «Snille» gutar som ikkje får vener på gutelaga fordi dei ikkje er gode i fotball, vil på felles lag kunne danne venskapsrelasjonar med jenter, noko som igjen vil kunne generere større trivsel for denne gruppa.

Petter fortel at frykta for fråfall er noko av grunnen til at han kvir seg for å skulle tilby dei jentene som vil å heller trene saman med gutane. Han fryktar at det då berre ville bli nokre få jenter att på jentetreninga, og at tilbodet for dei som berre vil trene saman med jenter ville blitt

litt for amputert. Jentelaget med sjuåringar som Petter trenar bestemte seg etter vår samtale for å prøve å ha felles treningar med gutelaget på same årstrinn. Mine observasjonar under desse treningane var interessante: Det var ikkje nødvendigvis slik at jentene naturleg trekte mot andre jenter i pausane. I staden såg vi både jenter som var saman med jenter, gutar som var saman med gutar, og jenter som var saman med gutar. Vi såg òg både forsiktige jenter og forsiktige gutar, frampå jenter og frampå gutar, og dessutan at det tekniske og fysiske nivået var ulikt, uavhengig av kjønn. Då eg etterpå spurde trenarane om korleis dei hadde opplevd treninga, sa somme at dei syntest at nokre av jentene var veldig forsiktige samanlikna med gutane, noko som ikkje stemde overeins med mine observasjonar. Ei forklaring kan vere det sosiologen Michael Messner (2000) forklarar gjennom uttrykket *believing is seeing*: Det har blitt så innprenta i vårt samfunn og kultur at det *skal* finnast ulikskapar mellom kjønna, noko som kan føre til at vi legg ekstra godt merke til det når jenter og gutar oppfører seg ulikt, men overser det når dei oppfører seg likt. Konsekvensen kan vere at ein blir så fastlåst i førestillinga om at det er ulikskapar mellom kjønna, at ein nettopp difor endar opp med å behandle jenter og gutar ulikt, noko som igjen kan bidra i danninga av ei naturleggjering og ein konstruksjon av ulikskapar i kjønna sosialiseringssprossar (Messner, 2000).

Judith fortel at ho i ei idealverd – der folk hadde spesialisering innan barnefotball – ville hatt kjønnsblanda grupper, og heller differensiert i dynamiske grupper ut frå nivå, modningsgrad og interesse. Såleis kunne ein oftare ha fått trena barna i grupper etter kva dei har behov for, i staden for som i dag, der ho opplever det som frykteleg slitsamt å gå på trening, møte spelarar på så ulike nivå og interessegrad, og føle på at ein ikkje eigentleg får gi noko til nokon. Bjarne meiner derimot at det vil vere best å dele inn treningsgrupper etter kjønn, for at ein skal kunne få med flest jenter så lenge som mogleg. Han får støtte frå Ole, som grunnir det med ein må ta høgde for den sosiale biten, samstundes som han – til liks med dei fleste andre informantane – meiner at det er nesten heilt avgjerande at ei jente på eitt eller anna tidspunkt må trene med gutane, om ho skal klare å bli verkeleg god.

Alle informantane mine meiner at det å vere tøffare og meir individualistisk, med andre ord eigenskapar knytte til maskulinitet, er avgjerande for å bli ein god fotballspelar. I ein slik røyndom vil ein mannleg fotballspelar lettare opparbeide seg kapital – fysisk eller symbolsk – på fotballfeltet enn ein kvinneleg. Det er dette Bourdieu (1996) definerer som symbolsk makt, og konsekvensen er at den maskuline utøvinga av fotballen blir ei gitt norm. Slik handlar det

---

ikkje eigentleg om at jenter og gutar blir plasserte på ulike lag fordi dei er jenter og gutar, eller ut frå potensiale og talent, men fordi det er forventet at dei skal prestere ulikt.

Feministiske kjønnsforskarar hevdar at sport som institusjonen i den vestlege verda har gitt menn ei homososial livssfære, der førestillinga om mannleg suverenitet har vore eit doxa som ingen har stilt spørsmål ved (Messner, 1993). Ut frå ein slik ideologi er det då heilt naturleg med kjønna lag også i barneidretten, sidan det maskuline – som fysisk kompetanse, styrke, makt og vald – i alle tilfelle er overlegent det feminine i idrett. For å oppretthalde hegemoniet har jenter og kvinner vorte ekskluderte eller plassert i ein eigen, lågare kategori, slik vi framleis ser på mange område i moderne idrett. Slik har idrettsfeltet vore ein stad der ein har prøvd å rekonstruere eit maskulint hegemoni i det tjuande hundreåret (Messner et al., 1993).

Informantane i min studie gjev i berre svært liten grad uttrykk for at den vanlege, kjønna delinga i barnefotballen botnar i fysiske ulikskapar. Det verkar heller som dei – medvite eller ikkje – meiner at delinga reflekterer sosialt konstruerte, kjønna stereotypiar av jenter og gutar når det gjeld idrettslege prestasjonar og sosial relasjonsbygging (Messner, 1993). Kjønna deling er norma, og difor blir det teke for gitt at barna skal spele på ulike lag – og doxaet blir sjeldan utfordra. Messner (2003;2011) går så langt som til å hevde det å dele inn barn etter kjønn i idretten, skapar ein kontekst der essensialisme – at vi, inkludert barn, er statiske, uforanderlege vesen – framleis blir konstruert. Dette står i eit refleksivt forhold til skilnadar i status. Det at «herrefotballnormen» framleis gjer seg gjeldande (Skogvang, 2014) gir ein sjølvforsterkande effekt: Så lenge gutar har høgre status enn jenter og laga er kjønna, *kan* ikkje jentene bli vurderte som betre enn gutane – uavhengig av dugleikar og prestasjonar. Det gjer òg at jentene kan bli oppfatta som dårlegare i fotball, berre fordi dei er jenter, og tilsvarande at gutar blir oppfatta betre i kraft av å vere gutar.

Det verkar altså som at alle informantane mine er samde om at dei jentene som vil bli gode, bør trene saman med gutane. Dei er også samde i at felles lag vil kunne gi eit løft til jentefotballen, og at det vil bidra til likare moglegheiter for kjønna. Samstundes fryktar dei at ein på vegen kan miste nokre av dei jentene som er meir forsiktige, og kanskje ikkje like interesserte. Nokre av informantane peikar på at dette fråfallet allereie eksisterer på gutesida, men at ein ikkje er like bekymra for dei gutane det måtte gjelde der. Dette går vi nærmare inn på i kapittelet om frykt for fråfall versus sportsleg utvikling.

6.7 Haldningar

Informantane mine skildrar altså ein kvardag der jenter oftare får færre trenarar, med jamt over dårlegare kompetanse. Vidare fortel dei at det er ikkje like mykje status i å trene jenter, og at foreldra er mindre ambisiøse på jentene sine vegner, i tillegg til at det er store forskjellar på korleis trenarar oppfører seg overfor jenter og gutar. Då vi spurde om årsakene, nemnde alle informantane samfunnet og folk flest sine haldningar overfor «jentefotball», og at gutefotballen har ein heilt annan status enn jentefotball, i Noreg og generelt i verda. Det same ser ein att i større studiar, både nasjonalt (Sisfjord & Fasting, 2000; Skogvang, 2006; 2014) og internasjonalt (Hong & Mangan, 2004; Williams, 2004): Jenter og kvinner sin fotballaktivitet blir sjeldan sett på som noko av verdi ut over ei politisk handling som bryt med tradisjonelle normer og kjønnsrollemønster.

For å forstå kvifor desse haldningane er så utbreidde, må ein setje kvinnefotballen i Vesten inn i eit historisk perspektiv. Det kvinnelege inntoget på byrjinga av 1900-talet var nærmast eit avvik frå regelen i mennene sitt fotballhegemoni, og det tok 70 år før organisert kvinnefotball vart akseptert av dei europeiske fotballforbunda (Scraton et al., 1999). Dei siste 50 åra har det rett nok vore ei veldig utvikling, og særleg sidan 1990-talet, men det er framleis ein klar tendens til at kvinnelege fotballspelarar blir tolererte meir enn verdsette (Fan & Mangan, 2003).

I ein norsk kontekst skriv Skogvang (2014) at fotballen historisk sett har vore ei «gutegreie», noko ein i mange klubbmiljø framleis ser att ved at prestisje og ressursar er knytte til herrelaget sine prestasjonar, i tillegg til at norma for kva som er god fotball enno er roffesta i herrefotballen. Det at kvinnefotball ikkje er «skikkeleg» fotball, blir stadig blir formidla til kvinnelege fotballspelarar: Skikkeleg fotball er herrefotball, og kvinner som spelar fotball fortel om kor urettferdig dei synest det er at dei blir samanlikna med herrefotballen (Fasting, 2001). Det verkar som eit gjennomgåande fenomen at jenter si idrettsdeltaking sjeldan eller aldri blir sett på som noko gitt, naturleg eller sjølvstøtt (Fundberg, 2003). Alt medan jenter stadig blir målt opp mot gutane, blir dessutan frigjering og kroppsleg transcendens eit stadig tilbakevendande tema, og at jenter si idrettsdeltaking må framleis forklarast og argumenterast for (Fundberg, 2003).

Kvinnefotballen blir altså ikkje sett på som viktig, og iallfall ikkje teken like alvorleg som herrefotballen (Fasting, 2001). Ifølgje Olofsson (1989) finst det ikkje nokon kvinneleg idrett – det finst berre kvinner som deltek i mannleg idrett. Slik blir idretten sjølve stereotypien på produktiv maktutøving. Mine informantar har i varierende grad tenkt over desse spørsmåla. Bjarne og Arne fortel at dei sjølve hadde ei sær negativ haldning til «jentefotball» heilt til dei sjølve vart trenarar for døtrene sine.

Eg har fått meg nokre overraskingar med jentefotballen [når det gjeld både] nivå og underhaldning. Eg hadde no sikkert det inntrykket som mange hadde frå '94 eller '95, då [det norske kvinnelandslaget] vann VM i USA, og ein tenkte at: «Herrefred, er det sånn dei spelar fotball?», men så var eg på landskamp og såg Noreg i 2016, og då fekk eg meg ei lita overrasking [over] at nivået faktisk [ikkje] er så gale, og det trur eg det er mange som ikkje er klar over. Dei sit med den trua på at damefotballen er den same som den var for 20-30 år sidan, så no må folk få augo opp, og det blir ei stor utfordring.

Bjarne seier at mykje endra seg då han sjølv fekk ei dotter. Han meiner dessutan at problemet ikkje berre sit i kulturen og folk sitt tenkjesett og haldningar, men at dette også er eit problem i Fotballforbundet.

Det ligg litt i kulturen å snakke ned jentefotballen. Eg trur det norske folk har ei haldning der jentefotball [ikkje er] noko vits i å sjå på. [...] Så trur eg at viss ein ser litt lenger opp i systemet også, på NFF... [Forskjellen] på dame- og herrefotballen eksisterer [der også]. Altså, eg er ærleg på det, eg har alltid sagt at eg ikkje gidd å sjå [kvinnelandslaget] spele kamp, men eg fekk eit heilt anna syn på det [etter at] eg fekk ungar sjølv, og ei dotter [gjer] at eg no brenn litt for jentefotball. Det er synd at det skal vere så stor forskjell.

Ifølgje Fundberg (2003) byrjar menn å «snakke ned» kvinnefotball i ung alder: Oppfatninga av fotball som eit område der mannen og det maskuline hegemoniet rådar, blir reproduisert allereie på smågutenivå. Gjennom den idrettslege sosialiseringa lærer gutane seg at homofili og feminitet, i form av kvinnelege fotballspelarar, er noko som *ekte* fotballspelarar må distansere seg frå, og kvinnelege fotballspelarar vart oppfatta som nokon som gjorde noko fundamentalt feil (Fundberg, 2003).

Intervjua med mine informantar indikerer at det mannlege hegemoniet framleis gjer seg gjeldande i folk sin tankegangen og haldningar. «Ekte» fotball har vore eit felt av og for menn (Bourdieu, 1999), og er også i dag knytt til typiske maskuline verdiar, som styrke, aggressivitet og individualisme. Ifølgje Marschik (2003) tilbyr fotball ein arena for menns hegemoniske maskulinitet og mannlege suverenitet. Dei same tendensane forsterkar reproduksjonen av kvinnefotball som ein grunnleggjande *annan* idrett enn herrefotball (Williams, 2007). I tillegg finst det lite kunnskap om korleis fotballen fungerer som eit felt for sosial konstruksjon og presentasjon av hegemonisk maskulinitet, både i akademia og i samfunnet, der den generelle oppfatninga er at kvinnefotball er noko annleis; noko som manglar dei essensielle elementa i «ekte» fotball (Eliasson, 2009).

Om ein forstår fotballen som eit felt der ei maskulin norm framleis i stor grad er rådande, kan ein betre forstå at det for mange berre er gutar og menn som er «ekte» fotballspelarar. Kan det tenkjast at når kvinner trer inn på arenaen, kan det – ofte umedvite – verke som om vi ikkje lenger set fotballen i sentrum. Jente- og kvinnefotballen blir då truleg heller sin eigen arena, der ein fokuserer meir på feminine verdiar og normer, i form av ulike sosiale aspekt, som så blir premierte framfor det idrettslege. Dei fleste normer er «stille» og usagde, noko som gjer at vi lettare identifiserer dei gjennom motpolar, altså kva ein *ikkje* skal gjere (Fundberg, 2003). Jenter skal ikkje bråke eller «kjempe»; dei skal vise omsorg og vere pliktoppfyllande. Om jentene ikkje oppfyller desse forventingane, vil dei oppleve større negative sanksjonar enn gutane, fordi dette ikkje er slik vi automatisk forventar at gutane skal vere. Dette skal vi sjå nærmare på no.

6.7.1 Skjøre jenter og bråkete gutar

Alle informantane mine fortel at vi i barnefotballen har ein tendens til å sjå på jenter som litt skjørare, at dei toler litt mindre, og at ein difor må behandle jentene meir forsiktig enn gutane. Fleire av trenarane opplever såleis at dei kommuniserer med jenter på ein meir varsam måte, medan dei føler at dei må vere litt tøffare med gutane, som dei opplever som meir bråkete. Her er det verdt å merke seg at ingen av dei *kvinnelege* informantane har kjent på noko behov for å moderere seg eller endre stil ut frå kjønn, sjølv om også dei opplever at den rådande haldninga framleis er at vi må vere meir forsiktige med jentene.

Andre studiar stadfestar at både barna sjølve, trenarar og foreldre framleis har førestillingar om at jenter og gutar er ulike som fotballspelarar, på fleire ulike måtar (Messner, 2000). Trenarane i Eliassons studie (2009) har til dømes ein idé som at det finst store skilnadar mellom jente- og gutespelarar når det gjeld sosiale oppførsel og fotballmessige spelestilar. Informantane mine forklarar skilnadane i barnefotballen med haldningane i samfunnet elles, og Amalie peikar på det tradisjonelle kjønnsrollemønsteret, som gjer «at vi må liksom vere så kjekke, forsiktige og snille med jentene, fordi dei [ikkje] toler like mykje». Ifølgje Bjarne er det nærmast tillært at ein skal vere litt meir forsiktig med jentene:

Eg trur [at] jenter blir meir skjerma, på ein måte. Eg trur synet på jentefotballen på ein måte [blir] at dei er så stakkarslege. [...] [D]ei skal vere litt meir forsiktige enn gutar og sånn. Men det skal jo i utgangspunktet vere slik at i barnefotballen skal det ikkje vere nokon forskjell. [...] [S]amfunnet ser på gutar som nokon du kan vere litt meir hard mot, enn jentene [...]. Ein skal vere litt forsiktig med jentene.

I denne førestillinga er det så innprenta i samfunn og kultur at det skal vere ein forskjell på kjønna at vi risikerer å sjå ulikskapar som ikkje eingong eksisterer. Konsekvensen kan, som vi har vore inne på tidlegare, bli at vi legg godt merke til det når jenter og gutar oppfører seg ulikt, men overser det når dei oppfører seg likt (Messner, 2000).

Eliasson (2009) skriv at foreldra i større grad kommuniserer overfor jentene sine at no må dei vere flinke å høyre etter, vere konsentrerte og faktisk spele fotball på treningane, noko som kan forsterke denne forminga av kjønnet i idretten. Forventinga om at gutar faktisk *skal* bråke, kan derimot føre til at ein legg ekstra merke til når *dei* gjer det, og at det har ei sjølvforsterkande effekt ved at det er slik dei vaksne forventar at gutane skal vere. Dette heng saman med at norma for den gode prestasjon i fotball har kravd personlegdomstrekk og eigenskapar som har vore sentrale maskuline verdiar, som høg grad av sjølvtilit, høgt prestasjonsmotiv og konkurranseorientering (Fasting, 2001).

Ifølgje informantane mine har foreldregruppene til både jentene og gutane jamt over mange av dei same haldningane som samfunnet elles, og bidreg difor til å oppretthalde kjønnsnormene. Judith meiner at dette kjem tidleg til uttrykk, allereie i korleis foreldre vel å leike med barna sine: «Kor mange er det som leikar første mann med jenta si, eller kaste ball? [...] [Altså [dei] fysiske tinga der, som [byggjer på] sånne typar ting som idrett er».

Amalie er den einaste av informantane som ikkje trur at jenter er meir opptekne av dei sosiale aspekta rundt fotballen. Arne opplever jentelaga som langt meir «klikkete», og fortel at han mykje oftare får spørsmål frå jentene om dei kan få vere på lag med den eller den på trening. Petter viser til at også foreldra har ein tendens til å fokusere på kor viktig det sosiale er på jentelaga, og at han ofte opplever å få telefonar frå foreldra som til dømes: «Mi jente har veldig lyst til å vere på lag med ho og ho på trening», eller: «Ho har vore litt lei seg i dag, det hadde hjelpt veldig mykje viss ho fekk vere på lag med [ei gitt anna jente].» Dette har han aldri opplevd hos foreldregrupper i gutelaga han har trena.

Fleire studiar avkreftar derimot synet på jenter som meir opptekne av det sosiale (Bjerrum Nielsen & Rudberg, 1988; Skogvang, 2006; Eliasson, 2009): Venskap og stadfesting frå andre er viktig for både jenter og gutar. Begge kjønn er relasjonsorienterte, og handlar strategisk overfor andre for å oppnå stadfesting. Samstundes utøver jenter ei tradisjonell form for feminitet (Connell, 2001; Bjerrum Nielsen & Rudberg, 1988), noko som delvis kan forklare

kvifor ein i større grad fokuserer og agerer på og ut frå det sosiale hos jentene og i jenteforeldregruppene: Jenter ser ut til å vere meir opptekne av vener rett og slett fordi vi som samfunn forventar det. Dermed blir det enklare for jentene å spørje om å få lov til å vere på lag med den og den, sidan dei får aksept og forståing for det frå foreldra, og kanskje frå trenaren. Motsett kan ein tenkje seg at gutane ikkje lèt vere å spørje om dette fordi dei ikkje føler på eit behov, men fordi det ikkje stemmer overeins med kva som blir sett på som typiske maskuline verdiar.

6.7.2 *Lydhøyre og pliktoppfyllande jenter*

Alle informantane seier at jentene er meir lydhøyre og pliktoppfyllande enn gutar på same alder, og at dei oftare kjenner behov for å heve stemma hos gutane. Ifølgje Petter er jentene flinkare til å høyre etter «når du faktisk seier noko. Med gutane [må] du ofte heve stemma litt meir [for] å samle dei, og dei er litt meir urolege». Ole synest at dette er noko «heilt fantastisk» ved jentene, som han skildrar som «ekstremt lydhøyre» og lojale: Medan gutane er «meir sånn at dei seier ‘ja, men kvifor skal vi det?’», er jentene «fantastisk mottakelege for læring» og «sit med store augo, og det du seier, det prøvar dei på». Judith meiner at dette i stor grad handlar om å tørre å stikke seg ut: «[Jentene] er kanskje litt mindre flinke til å ta eigne val og [tørre] å utfordre seg sjølv innanfor det dei har fått beskjed om [...]. Eg trur nok frykta for å gjere feil og stikke seg ut [er] større hos jenter enn hos gutar. Så då er det lurt å gjere berre det du har fått beskjed om.»

Dette stemmer overeins med observasjonane til Bjerrum Nielsen og Rudberg (1988): Jenter dannar fortrulege og intime relasjonar med andre gjennom å understreke likskapar i det personlege rom, medan gutane har lært at dei dannar gode relasjonar ved å vise og understreke *ulikskapar* i det *offentlege* rom.

Ein annan faktor som kan spele inn her er idrettsleg sjølvtilit, altså i kor stor grad ein har trua på eigne ferdigheiter. Vi har tidlegare sett at norma for kva som er ein god idrettsleg prestasjon er tett knytt til maskuline verdiar og dugleikar (Fasting, 2001; Fundberg, 2003; Connell, 2005) som igjen er tett knytte til herrefotballnorma (Skogvang, 2006). Klomsten (2006) syner at menn har ei gjennomgåande meir positiv sjølvforståing enn kvinner, og at menn har ein tendens til å vurdere seg sjølv langt meir positivt enn kvinner når det gjeld styrke, uthald, idrettsleg kompetanse, kropp og generell fysikk.

Bjarne skildrar eit anna fenomen, som kan botne i både ulike rollemodellar og frykta for å stikke seg ut: Han har aldri opplevd å sjå ei jente filme. Fleire av dei andre informantane seier det same.

Sonen min på ni år var på ein kamp der han låg og rulla så eg blei nesten flau; det har eg aldri opplevd på jentefotballen. [Det] er nesten sånn i jentefotballen at er ballen ute, så stoppar dei opp, medan gutane [berre] køyrer på. Det er sameleis med hands også; [jentene kan] stoppe opp, så eg prøvar å seie: 'Spel til dommaren bles', medan gutane berre køyrer på; [det er] så vidt dei stoppar når dommaren bles.

Ole fortel at dette er heilt annleis på gutesida, der filming er vanleg og ein dyrkar einerane som stikk seg ut, som Zlatan og Ronaldo. Han nyttar Ada Hegerbergs konflikt med landslagsleiinga som døme på at det er omvendt i jentefotballen, og trur det kjem av at jentene er meir opptekne av fellesskapet:

I Hegerbergsaka kan eg tenkje meg at det ligg litt der; at ho set ekstremt høge krav til seg sjølv og dei rundt seg. [Kanskje blir] ikkje det heilt godt motteke, for jenter er meir sånn at: «Det er vi, saman». Men så trur eg også at dei sterke egoa i jentefotballen vil bli meir aksepterte etter kvart som satsinga på jentesida blir større.

Eliasson (2009) skriv at jentene i hennar studie blir skildra ut frå tradisjonell femininitet, til dømes ved at dei er opptekne av det sosiale og fellesskapet, medan gutane blir skildra ut frå tradisjonell maskulinitet, mellom anna ved at dei er individualistiske. Mykje av det same ser vi att i mine eigne observasjonar og intervju. Eliasson (2009) viser også til at dette er noko som jentene sjølve nyttar seg av når dei skal skildre seg som fotballspelarar: Som jenter tenkjer dei meir på kvarandre enn kva gutane gjer, på trening og i kamp. Den tradisjonelle stereotypen – snille, plikttoppfyllande jenter og tøffe, individualistiske gutar – blir altså konstruert også av jentene sjølve. Slike kjønna oppfatningar av jenter og gutar påverkar barna sine sosiale interaksjonar i relasjonar, og gjennom oppførsel på og utanfor fotballbana.

Alt medan forventingane samfunnet har til individet er tett knytte til feminine og maskuline stereotypiar, er det enkelt for barna å tilpasse seg desse, også i idretten. Dermed kan barna alt tidleg utvikle ei form for kjønnskompetanse (Connell, 2005): Dei har lært og forstått korleis kjønna relasjonar i samfunnet er konstruerte, og dei brukar denne kompetansen i interaksjonar med andre, også i ein fotballkontekst. Barna har observert og lært ulike konfigurasjonar av femininitet og maskulinitet, og opptrer ut frå desse for å få positive responsar frå vaksne og jamaldringar (Connell, 2005).

6.7.3 «Gutar har ei meir genuin fotballinteresse, jentene er meir kompliserte»

For meg var det interessant at både Arne, Petter og Bjarne meiner at gutar har ei større ibuande interesse for fotball enn jenter, og at dei ikkje hadde noko problem med å seie det til ein

kvinneleg intervjuar (og fotballspelar). Arne trur at gutane kanskje er «litt meir einsspora»: «Eg trur at jentene er mykje meir kompliserte enn gutane, og har mange fleire interesser. Vi gutane er kanskje litt enklare, og vi likar fotball, så då er på ein måte det nok. Medan jentene [vil] vere flinke på skule, dei vil ha masse venar, dei vil gjere mykje.»

Petter fortel om dottera si at «[plutseleg] ein dag [har] ho lyst til å spele klarinett fordi to veninner har byrja på det», noko som skil henne frå sonen og andre gutar: «Eg føler [at gutane har] meir fotballinteresse [...]. Dei bryr seg meir om Champions League og Premier League og dei tinga der[, så] det er det ikkje tvil [om at] dei har [ei] meir genuin fotballinteresse.»

Arne meiner likeins at mange fleire gutar enn jenter verkar til å vere «fødde til å spele fotball», noko han grunngir ved at gutane spelar meir fotball på fritida og ser på fleire klipp med fotballinnhald, på YouTube og andre stadar. Bjarne fortel om det same: «Sønene mine kan ta iPaden og gå på YouTube og sjå på fotballvideoar. [...]. Det er så mykje anna med jenter; det er sminking og sminkevideoar, og hestefilmar heime og ei anna interessegruppe.»

Eriksen og Seland (2019) har vist at den dominerande posisjonen fotballen har i gutar sin sosialiseringssprosess, er ikkje-eksisterande blant dei aktivitetane som jentene i større grad held på med. Jentedominerte fritidsaktivitetar får i lågare grad den same opphøgde posisjonen som fotballen har hos gutane, og det set ut til at jenter står langt friare til å velje idrettar enn kva gutane gjer. «Er du gut skal du liksom spele fotball, medan jentene godt kan byrje på leikarring i staden», seier Amalie.

Samstundes er det mange fleire jenter som spelar fotball enn det er gutar som deltek på det som blir rekna som meir feminine idrettar, som ballett, noko Eriksen og Seland (2019) forklarar med at det er langt meir akseptert for jenter å velje maskuline idrettar, enn det er for gutar å velje feminine idrettar. Gutar lærer også tidleg at «ekte» fotballspelarar og «ekte» menn må ta avstand frå homoseksualitet og feminitet (Fundberg, 2003). Likevel ser ein at jenter som vel idrettar som elles er dominerte av gutar, ser ut til å signalisere sjølvtilitt, til dømes ved å spele fotball i friminutta, noko også Arne har observert: «[Mange] av dei jentene eg trenar [har] byrja å spele fotball i friminutta, og det synest eg er veldig bra. For det har vore litt sånn typisk guteaktivitet. Så det verkar som om det har kome seg litt.»

Igjen kan dette ha å gjere med korleis ein konstruerer kjønn i ulike samanhengar, og kva forventingar samfunnet, vaksne og jamaldringar har. Det at fotball kulturelt sett har vore ein typisk guteidrett, med maskuline ideal og verdiar gjer truleg at fleire gutar syner interesse for fotballen, då dette er noko som samfunnet nærmast *forventar* at gutar skal vere engasjerte i. Jentene på si side opplever heller ei rollekonflikt i møte med fotballen, der det blir krasj mellom idealfemininitetens verdiar og fotballens maskuline ideal. Dette skal vi straks sjå nærmare på.

I tillegg kan det tenkjast at desse tendensane iallfall delvis botnar i at jenter og gutar, og foreldra deira, ser føre seg ulike utsikter til ei yrkeskarriere innan fotballen. Kor (u)synlege kvinnelege og mannlege fotballspelarar er i media, bidreg til å kommunisere at gutane i langt større grad har moglegheit til å tileigne seg økonomisk og symbolsk kapital. Dette kjem vi nærmare inn på i kapittel 6.9.

6.8 Guteidrett og jenteidrett

For mange er herrefotball framleis den einaste typen fotball som heilt og halde blir verdsett som «ordentleg» fotball (Fasting, 2001), men fotball er samstundes den klart største kvinneidretten i verda (Skogvang, 2006). I Noreg er fotball den organiserte idretten med flest medlemmar, med knapt 260 000 gutar og drygt 113 000 jenter (Norges Fotballforbund, 2019).

Sjølv om fotball er den mest populære idretten blant norske jenter, er det altså godt over dobbelt så mange gutar som spelar fotball. Alle informantane forklarte dette med at fotball er ein typisk guteidrett. Judith seier at det i Noreg er «veldig naturleg at alle gutar skal spele fotball», medan mange tenkjer at jenter skal drive med noko anna: «[I første klasse byrjar] alle [gutar] på fotball, og då er det nesten slik at du blir utanfor viss [ikkje du også gjer det]. [...] Så der er ei automatisk påverking». Denne sosiale effekten – at ein byrjar «fordi alle andre gjer det» – kan vere svært sterk. Å spele fotball, organisert eller saman med vener, er ein aktivitet som i mange lokalsamfunn får ein sentral posisjon for gutane, og mange kan oppleve det som vanskeleg å stå utanfor denne sosiale arenaen (Eriksen & Seland, 2019).

Ein samanliknande studie av kvinner som dreiv med høvesvis boksing og rytmisk sportsgymnastikk, viste at mødrer som sjølve hadde drive med typiske «feminine» idrettar, som turn, volleyball og ballett, alt i tidleg alder valde slike idrettar for døtrene sine (Bèki &

Gål, 2013). Det er nærliggjande å tru at det same gjeld fedrar og søner, om lag slik Nik skildrar det: «Er du ein fotballengasjert og ivrig far, held du gjerne på med fotball både på fritid og heime, [og] du ser og pratar mykje [om] fotball. Dette påverkar barna dine. På denne måten trur eg vegen blir litt gitt for gutane [...]»

Samstundes hevdar fire av dei fem mannlege informantane at jentene har fleire aktivitetar å velje mellom enn gutane. Dei nemner handball, turn, volleyball, ballett og korps som typiske aktivitetar som jentene kan drive med. Av interesse undersøkte eg difor korleis tilbodet for fritidsaktivitetar faktisk såg ut i området rundt klubbane informantane er trenarar i, og særleg om aktivitetane dei nemnde ikkje var tilgjengelege også for gutar. Handballklubbane og volleyballklubbane ligg alle i nærleiken av fotballklubbane, og alle har tilbod til både jenter og gutar frå ti år og oppover, men skil seg frå fotball i at dei ikkje har noko tilbod for yngre barn, uavhengig av kjønn. Korps og ballett er ope for alle, og deler ikkje inn barn etter kjønn, medan turnforeiningane har tilbod for både jenter og gutar, med eigne gutegrupper frå og med første klasse.

Her er det nok store lokale og regionale skilnadar, men somme av informantane si førestilling om at jenter kan velje mellom fleire aktivitetar enn gutar, og at det er difor det er fleire gutar som spelar fotball, stemmer altså ikkje – iallfall ikkje når det gjeld dei aktivitetane dei nemner, og for gutane og jentene dei sjølve er trenarar for. Sett vekk frå dei mest populære idrettane, som fotball, handball og ski, høyrer det likevel til unnataka at norske jenter og gutar held på med dei same aktivitetane, og val av fritidsaktivitet for ungdom er gjennomgåande kjønnsdelt – gutar driv elles gjerne med sykling, symjing og motorsport, medan jenter går på ridning, sportsgymnastikk og turn (Eriksen & Seland, 2019).

Så lenge generelle oppfatningar om kva som er maskulint og feminint speglar seg i kva som blir sett på som typiske kvinne- eller mannsidrettar, kan det dukke opp ei utfordring for gutar og jenter som vel «feil» idrett. Kvinnelege utøvarar i «maskuline» idrettar opplever ofte at utøvarrolla og kvinnerolla kjem konflikt med kvarandre, i motstridande normer og forventningar (Fasting, 2001). I fotballen kjem dette til uttrykk både retorisk og i praksis: For jentene er det ikkje lett å etterleve det som i gutane nærmast blir internalisert; at dei skal «stå opp som ein mann», kjempe, høyrast, synast, trække til og «aldri spele som ei kjerring» (Fundberg, 2003). Såleis vil det stride mot doxa om ein bryt med slike sterke uttrykk for det mannlege hegemoniet.

6.9 Proffdraumen, media og fenomenet Ada

Informantane opplever det som problematisk at jentene manglar rollemodellar i fotballen, både lokalt og nasjonalt. I tillegg trur dei at det at jentene ikkje har realistiske utsikter til å kunne leve av fotballen, er med på å prege både jentene sjølve og foreldra. Når ein ser på tala, er det vanskeleg å vere usamd. I Noreg i dag får herrespelarar frå 3. divisjon og oppover som oftast ei form for løn for å spele fotball, medan åtte av ti spelarar i Toppserien tener under 100 000 kroner i året. Ein av fire spelarar får ikkje anna enn køyregodtgjersle for å spele på øvste nivå i norsk kvinnefotball (Magnussen, 2019).

Dermed verkar det ikkje særleg fornuftig for ei jente – eller foreldra hennar – å «satse», medan gutane og fedrane lettare kan fortelje seg sjølve at proffdraumen er innanfor rekkjevidde, slik Amalie fortel: «Draumen om å bli proff er kanskje sterkare med gutar fordi det [tradisjonelt er] meir ein realitet [...]. [Det er] jo det, ut frå lønnsforskjellar [...]. [Det er] jo ein heilt annan draum for ein gut [enn for] ei jente. Det er rimeleg store ulikskapar [...].» Skogvang (2006) fortel at dette er røyndomen, at proffdraumen er langt frå ein realitet for kvinner i dagens Fotballnoreg.»

Også for klubbane vil økonomien prege satsinga. Kvinnefotball blir ikkje sett på som eit produkt som generer inntekter, verken gjennom billettinntekter, spelarsal, sponsorinntekter eller utdanningskompensasjonar. Dermed risikerer kvinnefotballen å bli nedprioritert, sidan den ikkje ser ut til å ha økonomisk verdi. Arne fortel til dømes at leiinga i hans klubb prioriterer herrelaget framfor kvinnelaget, trass i at kvinnelaget litt to divisjonar lenger oppe. Dette gjeld ikkje berre gjeld hans klubb, seier han, men også alle klubbane i nærområdet og fotballkretsen:

Eg føler jo at jentefotballen er på veg opp og fram, men eg trur at det framleis er ein lang veg å gå med dei som styrer i klubbane: At vår klubb ikkje averterer at det er damekampar på Facebook-sida si, men gjer det med herrekampane, og ikkje ein gong laga ein post no, då dei rykte opp i 3. divisjon; det er litt for svakt, spør du meg. [...] [I] mine augo er det ikkje tvil om kven som er spyspissen til klubben for tida, men det trur eg ikkje heilt går inn over dei som sit i toppane.

Fleire av informantane nemner at slike (ned)prioriteringar frå klubbane og media påverkar sjølv dei yngste jentene, som forstår det som eit signal om at jentefotballen ikkje er like viktig. I tillegg er det ein mangel på lokale, kvinnelege førebileter slik Ole er inne på: «[At] jentene no får førebilete som er innan rekkevidde, det er veldig viktig. Men så spør eg jentene her kor mange som [skal sjå] A-laget for damer her i klubben spele kamp, [og] så er det ingen.»

Ifølgje Fundberg (2003) lever jentene i kvardagen i eit samfunn der både jamaldringar, trenarar, lærarar, media og foreldre formidlar ein bodskap om at framtidsutsiktene deira innan fotball har vilkår og moglegheiter som er annleis enn for gutane. Dermed bør jentene sine forventingar vere tilsvarende låge, når det gjeld både framtidig fotballdeltaking og ideen om å kunne leve av fotball. Klubbane har heller ingen plan for – eller noko direkte ynskje om – at jentene skal bli elitespelarar (Fundberg, 2003).

Det somme av informantane mine tolkar som manglande fotballinteresse hos jentene, kan med andre ord like gjerne botne i at jentene alt «veit» at ei framtid som profesjonell fotballspelar er så å seie utenkjeleg, og at dei difor prioriterer annleis enn gutane. I så fall blir det underbygd av Eriksen og Seland (2019), som har vist at jenter sin motivasjon og tru på eigne moglegheiter til å satse, ser ut til å vere langt lågare og meir avgrensa enn hos gutane.

«Det er ikke så rart at en har lyst til å kunne leve av det man liker aller best å holde på med», skriv Skogvang (2006, s. 229), som meiner at media spelar ei viktig rolle også i kvinnefotballen og i kampen for likestilling av kjønna i fotballen: Media set dagsorden og skaper ei merksemd som gjev økonomiske musklar til vidare utvikling av fotballen og gjer det mogleg å ha fotball som eit yrke, men mediedekninga av kvinnefotball er med på å bidra til at det er lettare oppnåeleg for menn enn for kvinner.

Noko av forklaringa på at jenter ser ut til å ha lågare sjølvtilitt og tru på ei yrkeskarriere enn gutane, innan idrett generelt og fotball spesielt (Eriksen & Seland, 2019), finn ein nok i dei normene og forventingane som er knytte til kjønn i samfunnet. Som vi tidlegare har vore inne på, samsvarer verdiane og normene som vi knyter til den gode idrettsprestasjonen – og særskilt i hegemoniske maskuline idrettar som fotball – med maskuline ideal, framfor feminine. Kvinner som ynskjer å kome seg opp og fram innan idrett må altså bryte med typiske feminine normer og ideal, og risikerer negative reaksjonar frå samfunnet (Connell, 2005). I tillegg vil ein fotballkarriere for ein kvinneleg fotballspelar ofte i liten grad gi symbolsk og økonomisk kapital, noko som tilseier at det ligg stor risiko og lite vinning i å satse på ein karriere som kvinnelig fotballspelar.

Det ser i det heile ut til at den stadig aukande kommersialiseringa av fotballen, og ulikskapen i mediemerksemda mellom kjønna, har gjort gapet mellom kjønna vidare (Skogvang, 2009;

Lippe, 2010). Fleire av informantane mine peiker på dette. Bjarne meiner at den skeive mediedekninga reflekterer samfunnet sine haldningar til kvinnefotball, men ymtar òg om at mangelen på rollemodellar kan ha somme positive sider, og fortel om sonen sin: «[Då han] var fire år [såg han] Neymar på TV, og gjorde det same [...]: la seg ned og filma. [Men] damefotballen er ikkje sånn. [...] [Det er sameleis med alle gutane] som stiller seg opp som Ronaldo før dei skal ta frispark. [Der] har kanskje ikkje jentene [dei] same førebileta.» Arne fortel at: «Det er jo ikkje jentefotball ein ser på TV, det er jo Ronaldo og Messi [...]. Eg er ikkje ein som viser dottera mi film av ... Eg veit ikkje kva ho heiter, av [kvinnelege] A-lagsspelarar i Noreg, til dømes. Det er jo Ronaldo [vi] ser på.»

Analysar av (re)presentasjonar av maskulinitet og feminitet i media si sportsdekning har då også vist at den er asymmetrisk, og har ei sterk slagside mot det maskuline og herreidrett (Lippe, 2010). Ein studie frå 2018 viste at kvinneidrett er langt mindre synleg enn herreidrett på fjernsyn og internett, og at det gjeld også for land som vi kan samanlikne oss med. I England utgjorde dekninga av kvinneidrett aldri meir enn ti prosent av totalen; i Sverige utgjorde den på det meste seks prosent. I begge landa utgjorde herreidrett meir enn 80 prosent av den totale dekninga, og fotball var den fremste pådrivaren. På store fotballkanalar som Sky Sports Football, C More Fotboll og Viasat Fotboll er 100 prosent av dekninga av herrefotball. Det er òg verdt å merke seg at kvinnefotball først og fremst er synleg på landslagsnivå, og knytt til europa- og verdsmeisterskap (Women in Sport, 2018).

Hjelset og Hovden (2014) skildrar korleis idrett som symbolsk institusjon har stor makt i samfunnet, i det den fordeler symbolsk kapital. Såleis er det langt frå uproblematisk at ein så stor del av fotballdekninga i media er av herrefotball. Idretten si symbolske makt i det norske samfunnet fører til at media si asymmetriske dekning får store kjønnspolitiske konsekvensar (Bergstrøm, 2014). Dette gjeld både type og mengde av dekning, og fotballen er ikkje åleine. Media marginaliserer kvinneidrett, som så blir mindre synleg enn herreidrett (Bergstrøm, 2014). Tendensen til å kommunisere kjønna stereotypiar av maskuline menn og feminine kvinner, signaliserer at det er naturlege og uforanderlege ulikskapar mellom kjønna (Tolvhed, 2008; Bjertnes, 2005). Ifølgje Messner (2002) promoterer media gjennomgåande det han definerer som «mannsdomsformelen»: Bodsken er at idretten er eit felt som høyrer mannen til, fordi *ekte* menn er sterke, tøffe og aggressive. Dette bidreg igjen til å forsterke det eksisterande, ideologiske sentrumet i idrettskulturen (Messner, 2002).

Som vi har sett, meiner både Arne, Nik og Bjarne at dette påverkar norske fotballjenter, lokalt og nasjonalt, og Amalie trur at det dessutan kan ha ein sjølvforsterkande effekt på gutane: «[Det] påverkar statusen til herrefotballen, ikkje sant; dei mest kjende laga vi følgjer med på og dei største stjernene, er menn og herrelag.» I media er det dessutan ein tendens til at kvinnelege idrettsutøvarar blir barnleggjorde, i at kvinneidrett blir framstilt som leik, heller enn idrettslege prestasjonar med eigenverdi (Tolvhed, 2008). Til slutt risikerer ein då at fotball ein aktivitet som berre står på sida av det egentlege livet til jentene: Du er ikkje ein fotballspelar, du er ei jente som spelar fotball (jf. Oloffsson, 1989).

Samstundes meiner alle informantane at det har betra seg i løpet av dei siste åra – og det er eitt namn som stadig dukkar opp: Ada Hegerberg. Den 25 år gamle jenta frå Sunndalsøra er heiltidsproff i Lyon og er blitt kåra til den beste *kvinnelege* fotballspelaren i verda. Ho tener over tre millionar i året på fotballen, som likevel er berre 0,3 prosent av Messis årsinntekt (Eid, 2019). Informantane fortel at Hegerberg er den første kvinnelege, norske fotballspelaren som verkeleg har fått unge jenter til å tru at også dei ein dag kan leve av fotballen. Skogvang (2019) understøttar behovet for pionerar som Hegerberg.

Ole fortel om denne endringa, og peikar på Hegerberg og andre proffspelarar i utlandet. Han meiner dette har mykje å gjere med at dei store klubbane i verda har byrja å satse på kvinnefotball. Det har ikkje berre gitt jentene fleire rollemodellar, men også ein meir oppnåeleg proffdraum. Han nyttar dotter si som døme, og forklarar korleis ho berre dei siste åra har gått frå å ha ein herrespelar på det lokale 1. divisjonslaget som førebilete, til å no ha eit meir oppnåeleg kvinneleg førebilete i Hegerberg. Dette er noko han meiner er ekstremt viktig og vil ha stor betydning for den vidare utviklinga av kvinnefotballen:

No kan dotter mi sjå at Hegerberg er proff, ikkje sant, og så har ho også lyst til å bli proff. Og då vil ho sjå henne spele, og sjå landslaget spele. No vi sit jo heime og ser på damelandskampar på lik linje med herrelandskampar. Det synest ho er kjekt å sjå, og det synest jo eg også [...]. [No] er det norske spelarar på damesida i Chelsea, Lyon og Bayern München, [i] Barcelona og PSG, ikkje sant, og det blir litt meir sånn at det plutselig blir mogleg for [jentene] også å bli proff i utlandet. Då skjer det noko [i] hovuda til jentene, trur eg.

Profilerte, suksessfylte fotballspelarar som Hegerberg bryt med rådande førestillingar om kvinna som svak, sart og underlegen mannen, og med doxa rundt fotballens maskuline krav. For norske jenter fungerer ho som eit bevis på at det er mogleg å leve av fotballen. I vår samanheng er det dessutan verdt å merke seg at ho faktisk trente med og spelte på lag med gutar til ho var 13 år gamal (Stolsmo, 2019).

6.10 Frykt for fråfall kontra sportsleg utvikling

Alle informantane fortel at jentegruppene blir sett på som meir sårbare enn gutegruppene. Dette har dei anten sjølve erfart, eller dei har fått det fortalt frå andre som har opplevd det. Det har blitt ei akseptert sanning i fotballmiljøet, og gjer at trenarane ofte fryktar at dei skal oppleve store fråfall. Ole trur at jentene er «litt meir sånn flokkdyr»:

«[Viss] veninna mi sluttar, så sluttar eg også», på ein måte. Det er eitt eller anna der [...], som er litt sånn: «Viss *du* skal vere med på noko, så vil eg også vere med på det same.» [På] den andre sida er kanskje gutane litt meir sjølvstendige og ikkje like tett knytte [...]. [Eg] veit ikkje, men kanskje jentene skaper litt tettare veninneband enn kva gutane skaper kameratband.

Fleire av informantane fortel at dette er iallfall noko av årsaka til at dei synest at det er vanskeleg å stille krav til jentene. Under ei av Petters treningar med sju år gamle jenter observerte eg at storparten av dei ikkje hadde møtt opp då dei skulle – i staden kom dei sigande opp til ein time ut i treninga, som varte i 75 minutt. Då eg spurde om det i etterkant, stadfesta Petter at dette var vanleg, og sa at det ikkje var på same måten då han trena gitar på same alder:

Eg kan sjå føre meg at det blir stilt strengare krav [til] gitar tidlegare. [Å] kome 10-15 minutt for seint er ikkje sikkert det hadde gått i lengda med gutane [...], men det er kanskje litt meir rom for det med dei jentene eg har [...]. [Eg] har jo lyst til å halde på dei lengst mogleg, og har høyrte at det er sårbart viss nokon sluttar, [for då] kjem også andre i venegjengen til å slutte.

Spørsmålet om kor kravstor ein kan og bør vere gjekk igjen i fleire av intervjua, utan at det var nokon konsensus om kor streng ein bør vere når det gjeld oppmøte til eit gitt tidspunkt, kvalitet på treningane og det å prioritere fotball framfor andre aktivitetar. Som vi har sett, har dei fleste informantane mine ei oppfatning av fotball som ein typisk maskulin idrett, og fleire av dei dessutan meiner at gutane har ei djupare interesse for fotball. Vi veit også at jenter i større grad enn gitar anten vil delta på meir «feminine» idrettar eller ha slike som eit tillegg til fotballen. Petter trur at mange trenarar har vorte fortalde at jenter i ein viss alder har lettare for å ha lyst å gjere andre ting, og at desse trenarane difor er meir «romslege», fordi dei ikkje vil at jentene skal slutte. Bjarne fortel at han hos jentene medvite legg opp til ein kultur der det er toleranse for å halde på med fleire ting enn fotball.

Vi har òg sett at det ikkje føregjeikk noka synleg form for differensiering under treningane i dei ulike jentelaga eg observerte, medan det konsekvent skjedde hos gutane. Ifølgje Judith kan dette ofte vere problematisk: «Eg tenkjer veldig ofte når eg ser [jente]treningar at [det] er for snilt [...]. Vi stiller ikkje krav, fordi vi er redde for å differensiere. Vi er redde for å plassere dei i grupper og dele dei, og det gjer det vanskelig, for du kan ikkje stille like krav til alle.»

I tillegg fokuserer mange av informantane mykje på det sosiale hos jentene, fordi dei trur at det er ekstra viktig i jentegruppene, og at dei risikerer å miste spelarar i grupper som alt i utgangspunktet er små. Dermed blir det ofte endå viktigare å få med alle jentene vidare, seier Bjarne, som forklarar at det ikkje er så nøye om ei guttegruppe på 35 spelarar mister fem av dei, for då har dei jo framleis 30 spelarar att. Om like mange forsvinn på jentelaget hans, som har 15 spelarar, risikerer dei derimot at dei brått ikkje klarer å stille lag. Petter fortel om liknande scenario i sin klubb:

[Det er] vanskelig å seie med gutane [...], men der trur eg at det er meir slik at du har dei krava, og så finn ungane ut sjølve at: «Nei, [det der] vil ikkje eg; eg vil prøve noko anna.» [Det] er meir sårbart hos jentene, og [...] ein har kanskje meldt opp lag ut frå [tal] i starten [av sesongen], og så blir det kanskje trøbbel viss nokon sluttar, og [det] er mange som seier at det er ein sånn gruppedynamikk; at viss ei jente sluttar, så kan det vere at det følger på to eller tre veninner.

Bjarne gjev uttrykk for mykje av det same når han fortel om måla sine som trener i jentefotballen:

Det å byggje eit trygt miljø [er] eg veldig opptatt av. [Difor] prøvar eg å lage øvingar som er enkle og som gir alle meistring. Dette er spesielt viktig når dei er seks til åtte år, og spesielt i jentefotballen [...], slik at en får med seg flest mogleg, lengst mogleg, for [det] er så få jenter. Så det har på en måte vore mottoet mitt [...]; [at eg skal] avslutte treninga [slik] at dei vil tilbake. I korte trekk [trur] eg det er det som er viktig som trenar. Og så [skal eg] byggje fotballspelarar, men målet mitt er ikkje å trene opp ein landslagsspelar [...], men at jentene får ha det kjekt, og eg trur det er ein kombinasjon; at det går i kvarandre. [...] [Er] dei leie [av fotball] etter 40 minutt når dei er seks-sju år, avsluttar eg med stiv heks for å byggje eit sosialt nett, og det trur eg er ekstra viktig i jentefotballen.

Denne utsegna viser mykje av det same som Fundberg (2003) fann i sine studiar: Forventingane som blir signaliserte til yngre jentespelarar er at klubben er glad for at dei er der, men at det ikkje er så viktig at dei er akkurat i denne klubben, at dei skal vere gode representantar for klubben, og at dei skal bidra til dømes ved å vere balljenter på A-laget sine kampar. Klubbane har derimot ingen plan eller noko direkte ynskje om at jentene skal bli elitespelarar (Fundberg, 2003). I denne studien ser vi i tillegg at noko av årsaka til dette tenkjesettet er at jentene ofte vil måtte bryte med eigne kjønnsnormer om dei skal leve opp til ideala i «ekte fotball», sidan fotball blir sett på som ein maskulin idrett. Foreldre og trenarar tenderer mot å ha større ambisjonar på gutane sine vegner, og foreldra verkar i tillegg til å i større grad *pushe* gutane til å halde fram med fotballen. Spelarar og foreldre blir dessutan påverka av media og haldningar i samfunnet elles, der kvinnefotball ofte vert opplevd som leik i staden for seriøs konkurranse.

I ein slik kvardag kan frykta for å miste spelarar fort gå på kostnad av ynskjet om at dei jentene som verkeleg vil bli gode, skal få bli det. I jentefotballen er ein redd for å stille krav, redd for å la dei trene saman med gutane, og redd for å differensiere, fordi ein ser føre seg at somme

jenter då vil falle frå på vegen. Ein tenkjer ikkje på dei forsiktige gutane som også spelar fotball på same måten, og ut frå mine observasjonar og intervju ser det her ut til å vere ein klar skilnad mellom kjønna: Hos jentene er det ein tendens til at det viktigaste er å ha med så mange som mogleg, så lenge som mogleg, medan det hos gutane i større grad er eit ynskje om at dei skal bli *best* mogleg.

7. Konklusjon

Ein av dei mest framtrekande ulikskapane mellom treningstilbodet til jenter og gutar i studien er at det er langt færre trenarar på jentesida, som vi ser i kapittel 6.1. I dei åtte laga eg observerte (fire av kvart kjønn) var seks trenarar fordelte ut over jentelaga, medan heile fjorten trenarar var involverte i gutelaga. Det kan botne i at det å trene jentelag bringer med seg langt mindre symbolsk kapital. Jenter får automatisk, sjølv i barnefotballen, mindre kapital av verdi, og ein lågare posisjon i hierarkiet på fotballfeltet. Det gjer at det «ikkje er like viktig» med jentene. Som vi ser i kapittel 6.2 er det samstundes slik at andre rammefaktorar, til dømes treningsareal og utstyr, er relativt likt fordelt mellom gute- og jentelaga. Likevel fortel informantane i kapittel 6.2 at dei har reagert på dei store ulikskapane som blir gjort mellom seniorlaga for kvinner og menn, ikkje berre nasjonalt, men også på klubbnivå lokalt. Dei fortel at dette sender eit signal, også til dei yngste jentene, om at det er herrefotballen som er viktig. Ulikskapane på seniornivå syner såleis korleis den maskuline dominans på fotballfeltet framleis er eit gjeldande doxa. Om ein skal få til ei verkeleg utjamning mellom dei ulike føresetnadane for fotballdeltaking for kjønna i barnefotballen, vil det truleg vere viktig å få til ei utjamning mellom seniorlaga for kvinner og menn lokalt.

Som vi ser i kapittel 6.5 verkar foreldregruppene å vere meir engasjerte og ambisiøse på gutane sine vegner, medan dei er meir opptekne av det sosiale og at det skal vere gøy på jentesida: Foreldra synest at det er bra at jentene er i aktivitet, men det er ikkje så nøye om dei held på med fotball eller noko anna, eller for den del at dei skal ha ei sportsleg utvikling. Dette fører til at det blir stilt lågare krav i jentefotballen, då mange av trenarane fryktar at krav vil føre til at jentene sluttar. Mellom anna fortel ein av trenarane at han kvir seg for å skulle auke talet på treningar for jentelaget han har ansvar for: Det vil vere avgjerande for den sportslege utviklinga, men han fryktar misnøgde foreldre og at jentene skal slutte.

Informantane fortel i kapittel 6.7 at dei ikkje gjer forskjell mellom kjønna, men etter kvart kjem det fram at dei ser på jenter og gutar som ulike. Dei fortel at jentene er meir skjøre, lydhøyre og pliktoppfyllande, medan gutane har ei meir genuin fotballinteresse og er meir bråkete og individualistiske. Til dømes ser trenarane seg oftare nøydde til å heve stemma hos gutane, medan dei oftare må ta sosiale omsyn på jentesida. Skildringane av jentene liknar påfallande på skildringar av eigenskapar knytte til idealfemininiteten, medan skildringane av gutane liknar eigenskapar knytt til den hegemoniske maskuliniteten. Samstundes seier

---

informantane ofte at dei skulle ynskje at jentene var meir som gutane. Dette underbyggjer påstanden om ein rådande maskulin dominans på fotballfeltet, der normen for den gode prestasjon ligg til herre- og gutefotballen. Såleis legg trenarane i praksis opp til at jentene hamnar i ein konflikt, mellom dei gjeldande maskuline normene på fotballfeltet og normene rundt den idealfeminiteten som dei har lært gjennom sosialiseringa.

Både sosialiseringsprosessen og krav frå foreldre og samfunn tilseier at fotballen skal vere ein leik med lite konkurransepreg for jentene, sidan dei ikkje skal bryte med idealfeminiteten. Gutane skal derimot leve opp til den hegemoniske maskuliniteten. Dermed kan informantane seie at dei skulle ynskje at jentene låg nærmare det maskuline idealet i fotballen, samstundes som dei påskjønar idealfeminitet. Mange av trenarane i studien gjer forskjellar, meir eller mindre medvite. Dei opplever at dei dei nøydde til det, delvis på grunn av foreldre, manglande differensiering og mindre spelargrupper, men også på grunn av førestillingar om korleis jenter og gutar «er» i fotballsamanheng, og kva erfaringar jenter og gutar tek med seg til fotballbana – det vere seg frå barndomen, venegrupper, media eller rollemodellar. Dette fører til at ein på fotballfeltet framleis byggjer opp under og naturleggjer idealfeminitet og hegemonisk maskulinitet. Alt dette støttar opp under den maskuline dominansen på idrettsfeltet: «Ekte» fotball, som konkurranseidrett, er framleis herrefotball, medan kvinnefotball framleis berre skal vere «leik».

Desse ulikskapane mellom kjønna vil danne ein del av habitusen for barna, gjennom ei kroppsleggjing av den kulturelle kapitalen og tileigningar frå primærsosialiseringa, noko som igjen naturleggjer og internaliserer barna sine forståingar og handlingar. Gjennom ei tilnærma lik plassering i det sosiale rom vil den fotballspelande guten eller jenta utvikle tilnærma lik veremåte og habitus som dei andre på fotballaget sitt, som vi kan sjå i kapittel 6.4. På den måten blir dei disponerte for samarbeid og fellesskap. Slik fungerer habitus strukturerande samstundes som den er strukturert, fordi barna gjennom sosial interaksjon kroppsleggjer dei forventingane det sosiale miljøet dei agerer i stiller til dei, gjennom normer, kodar og reglar. Dermed konstruerer barna sjølve kjønn, ved at dei lærer korleis dei kan delta i sosiale settingar på ein kompetent måte og leve opp til dei forventingar og krav som samfunnet – vener, foreldre, institusjonar, trenarar og andre – stiller til dei. Til dømes syner tidlegare forskning at jenter allereie i barnefotballen har lært at dei må vere snille om dei skal få mange vener, medan gutane har lært at dei må vere gode i fotball. Samstundes lærer gutane at dei må ta avstand frå feminitet for å vere «ekte» fotballspelarar. Det kan såleis tenkjast at

kjønnsblanda lag i barnefotballen, som blir drøfta i kapittel 6.6, kan bidra til ei utjamning av ulikskapane mellom kjønna på fotballfeltet, men det krev meir forskning før ein kan seie noko sikkert.

At seks til tolv år gamle gutar og jenter *må* spele på kjønnsdelte lag, synest å vere eit doxa som ingen stiller spørsmål ved, som vi ser i kapittel 6.6. Det er grunn til å tru at det handlar om at norma for den gode prestasjon ligg til herrefotballen. Det blir såleis nærmast teke for gitt at gutar allereie i seksårsalderen er langt betre i fotball enn dei jamgamle jentene, noko som truleg bidreg til å vidare konstruere og naturleggjere ulikskapar mellom kjønna heile vegen frå barnefotballen til senior- og toppfotball. Treningarane i studien er alle samde om at kjønnsblanda lag er bra for den sportslege utviklinga, og vil fremje like moglegheiter og auka respekt for jentefotballen. Slik vil kjønnsblanda lag i barnefotballen vere ein styrke. Samstundes fryktar informantane at dette kan føre til at fleire av dei jentene som ikkje er så interesserte i det sportslege ved fotballen vil slutte. Difor gjer trenarar i barnefotballen tilpassingar, til dømes ved å stille lågare krav til jenter, halde jenter og gutar fråskilde og ikkje differensiere på jentelaga. Slike bekymringar har dei ikkje for dei mindre fotballinteresserte gutane. På gutesida blir det tvert om lagt opp til eit sterkt fokus på sportsleg utvikling, der ein legg til rette for at dei beste skal kunne bli best, sjølv om ein mogleg konsekvens er at dei mindre interesserte gutane sluttar.

Når jentene si sportslege utvikling er mindre viktig enn at flest mogleg skal halde på, kan det ha si årsak i at samfunnet ikkje ser på jentefotball som like viktig som gutefotball. Det er eit doxa at kvinnefotball ikkje er «skikkeleg» fotball, og at ei kvinne difor aldri kan bli ein like god fotballspelar som ein mann. I denne maskuline dominansen ligg det også at kvinner og jenter automatisk har lågare fotballkapital, og får ei anna plassering enn gutar og menn i det sosiale rommet på fotballfeltet. Ut frå forventingar på feltet blir jente- og kvinnefotballen sin eigen arena, der ein fokuserer meir på feminine verdiar og normer, i form av ulike sosiale aspekt, som så blir premierte framfor det idrettslege. Slik formar jenter allereie i barnefotballen kjønn med utgangspunkt i herrefotballnormen. I fotballkonteksten er med andre ord kjønn sosialt konstruert.

I tillegg er dei framtidige karrieremoglegheitene til jentene langt meir innskrenka, som vi ser i kapittel 6.9. Der gutane – og foreldra deira – kan drøyme om ein yrkeskarriere innan fotball, med mykje økonomisk og symbolsk kapital, vil jentene i langt større grad måtte arbeide eller

studere ved sidan av fotballen, utan moglegheiter til å skaffe seg ei lik mengd kapital. Dette påverkar truleg også klubbar og trenarar, som i gutefotballen kan sjå føre seg symbolsk, – og kanskje økonomisk – kapital, der dei kan slå seg på brystet og seie at dei fekk dyrka fram den nye Messi.

Fotballforbundets målsetjing for barnefotballen er flest mogleg, lengst mogleg og best mogleg – for begge kjønn. Ut frå min studie kan det sjå ut til at dette målet i praksis er så å seie uoppnåeleg: For gutane er det flest mogleg og *best* mogleg som gjeld, medan realiteten for jentene er flest mogleg og *lengst* mogleg.

Litteraturliste

- Aas, O. I. (2017). «Roper varsko om forskjellen mellom gutter og jenter – det blir et stadig større klaseskille». *Aftenposten* 18.7.2017.
[<https://www.aftenposten.no/100Sport/fotball/Roper-varsko-om-forskjellene-mellomgutter-og-jenter---Det-blir-et-stadig-storre-klaseskille-238945b.html>, lest 31.5.2020.]
- Andreasson, J. (2006). «*Mellan svett och mascara: Maskulinitet i ett kvinnligt fotbollslag.*» Idrottsforum.org.
[<http://www.idrottsforum.org/articles/andreasson/andreasson060913.html>, lest 15.11.2009.]
- Bèki, P. & Gàl, A. (2013). «Rhythmic gymnastics VS boxing: Gender stereotypes from the two poles of female sport». *Physical Culture and Sport. Studies and Research*, 58(1):5-16.
- Bergstrøm, I. I. (2014). «Hvorfor er ikke kvinnefotball ordentlig kvinnefotball?» *Kjønnforskning.no*.
[<http://kjonnforskning.no/nb/2014/04/hvorfor-kvinnefotball-ikke-er-ordentlig-fotball>, lest 31.5.2020.]
- Beyer Broch, T. & Fasting, K. (2009). «TV 2 konstruerer en håndballkriger». *Norsk medietidsskrift*, 4:344-362.
- Bjerrum Nielsen, H. & Rudberg, M. (1988). «Hur flickor blir flickor och pojkar blir pojkar». *Tidskrift för Genusvetenskap*, 1:28-42.
- Bjertnes, Hanne M. (2005). *Medieomtaler av mannlige og kvinnelige fotballspillere. En kvalitativ innholdsanalyse av Dagbladets tekster fra Fotball-VM i et kjønnsperspektiv* (Masteroppgave). Oslo: Norges Idrettshøgskole.
- Bourdieu, P. (1977). *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bourdieu, P. (1992). *Kultur och kritik*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.
- Bourdieu, P. og Wacquant, L.J.D. (1995). *Den kritiske ettertanke. Grunnlag for samfunnsanalyse*. Oslo: Det norske samlaget.
- Bourdieu, P. (1999). *Den maskuline dominans*. Oslo: Pax.

-
- Bourdieu, P. & Passeron, J. (2006). *Reproduksjonen: Bidrag til en teori om undervisningssystemet*. København: Hans Reitzels forlag.
- Carrigan, T, Connell, R. & Lee, J. (1985). «Toward a New Sociology of Masculinity». *Theory and Society*, 14(5):551-604.
- Christensen, A. D. & Jensen, S. Q. (2014). «Combining hegemonic masculinity and intersectionality». *NORMA – International Journal for Masculinity Studies*, 9(1):60-75.
- Connell, R. W. (1987). *Gender and power. Society, the person and sexual politics*. Palo Alto, Ca: Stanford University Press.
- Connell, R. W. (1995). *Masculinities*. Berkeley: University of California Press.
- Connell, R. W. (2000). *The Men and the Boys*. Berkeley: University of California Press.
- Connell, R. W. (2002). *Gender – Short introductions*. Cambridge: Polity Press.
- Connell, R.W (2005): *Masculinities* (2.utg.). Cambridge: Polity Press.
- Connell, R. W. (2005). «Globalization and Business Masculinities». *Men and Masculinities*, 7(4):347-364.
- Connell, R. W. (2007). *Southern theory. The Global Dynamics of Knowledge in Social Science*. Cambridge: Polity.
- Connell, R. W. (2014). «The sociology of gender in Southern perspective». *Current Sociology*, 62(4):550-567.
- Connell, R. W. & Messerschmidt, J. W. (2005). «Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept». *Gender and Society*, 19(6):829-859.
- Dowling, Fiona. (2016). «De idrettsflinkes arena. Ungdoms fortellinger fra kroppsøvingfaget med blikk på sosial klasse». Strandbu, Å. (Red.), *Ungdom og idrett*. Oslo: Cappelen Damm, s. 249-268.
- Eliasson, I. (2009). *I skilda Världar* (doktoravhandling). Umeå: Umeå universitet.
- Eriksen, I. M & Seland, I. (2019). «Ungdom, kjønn og fritid». *NOVA-rapport 6/19*. Oslo: OsloMet.
- Fan, H. F. & Mangan, J. A. (2003). *Soccer, Women, Sexual Liberation: Kicking off a New Era*. Abingdon: Routledge.
- Fasting, K. (2001). *Hvor går kvinneidretten*. Oslo: Norges Idrettsforbund/Norges idrettshøgskole.
- Fasting, K., & Sisjord, M. K. (2000). «Kjønn og idrett». Imsen, G. (red.). *Kjønn og likestilling i grunnskolen*. Oslo: Gyldendal.

- Fundberg, J. (2003). *Kom igjen gubbar! Om pojkfotball og maskuliniteter*. Stockholm: Carlssons.
- Fundberg, J. & Lagergren, L. (2015). «Varför är det tjejer som spelar damfotboll? Om formande, genus och (re-)produktion av ojämslidd idrott». *Scandinavian sportstudies forum*, 6:65–83.
- Giske, R., Næsheim-Bjørvik, G. & Brunes, A. O. (2013). *Treningsledelse*. Oslo: Gyldendal.
- Hong, F. & Mangan, J. A. (2004). *Soccer, Women Sexual Liberation – Kicking of a New Era*. London: Frank Cass.
- Kvale, S. (1997). *Det kvalitative forskningsintervju (1. utg)*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Lagergren, L. & Fundberg, J. (2015). *På väg mot eliten: Vad kan förväntas av kvinnliga idrottare?* Malmö: Malmö högskola.
- Larsen, Ø., Bergo, A., Smerud, L.G., Ommundsen, Y., Ronglan, L.T., Saltvik, J., Andersen, T.E., Apold-Aasen, S.B., Wiig, H. & Jordet, G. (2011). *Flest mulig – lengst mulig – best mulig: Den store barne- og ungdomsfotballboka*. Oslo: Akilles.
- Light, R. J. & Pillemer, D. B. (1984). *Summing up: The science of reviewing research*. Cambridge: Harvard University Press.
- Lippe, G. von der. (2010). *Et kritisk blick på sportsjournalistikk – medier og idrett i en globalisert verden*. Kristiansand: IJ-forlaget.
- Magnussen, J. (2019). «8 av 10 spillere i Toppserien tjener under 100.000 kroner i året». VG 7.6 [<https://www.vg.no/sport/fotball/i/3JVMj9/8-av-10-spillere-i-toppserien-tjener-under-100000-kroner-i-aaret>, lest 31.5.2020]
- Malterud, K. (2011). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning*. Oslo: Universitetsforlaget
- Marschik, M. (2003). *Frauenfussball und Maskulinität: Geschichte-Gegenwart-Perspektiven*. Münster: Lit.
- Messner, M.A. & Sabo, D.F. (1990). *Sport, men and the gender order. Critical feminist perspectives*, Champaign, Il: Human Kinetics Books.
- Messner, M., Margaret, C. & Jensen, K. (1993). «Separating the Men from the Girls: The Gendered Language of Televised Sports». *Gender and Society*, 7 (1):121-137.
- Messner, M. A. (2000). «BARBIE GIRLS VERSUS SEA MONSTERS: Children Constructing Gender». *Gender & Society*, 14(6):765–784.
- Messner, M. (2002). *Taking the Field – Women, Men and Sports*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

-
- De nasjonale forskningsetiske komitèene (NESH) (2016). «Hensynet til beskyttelse av barn». *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*, 4. utg. Oslo: De nasjonale forskningsetiske komitèene, s. 20-21.
- Norges Fotballforbund. (2017). *Barnefotball – verdier og virkemidler*. Oslo: NFF
[<https://www.fotball.no/globalassets/barn-og-ungdom/verdier-ogvirkemidler/barnefotball.pdf>, lest 5.6.2019].
- Norges Fotballforbund. (2018). *Akademiklassifiseringsrapporten*. Oslo: NFF
[https://www.fotballtreneren.no/images/PDFfiler/INFOSKRIV_AKADEMIKLASSIFISERING4.pdf, lest 5.6.2019].
- Norges Fotballforbund. (2019). *Årsrapport*. Oslo: NFF
[<https://idrettsforbundet.sharepoint.com/sites/NFFverktoykasse/Delte%20dokumenter/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2FNFFverktoykasse%2FDelte%20dokumenter%2Fforbundstinget%2FA%CC%8Arsrapport%5F2019%2Epdf&parent=%2Fsites%2FNFFverktoykasse%2FDelte%20dokumenter%2Fforbundstinget&p=true&originalPath=aHR0cHM6Ly9pZHZldHRzZm9yYnVuZGV0LnNoYXJlcG9pbmQuY29tLzpiOi9zL05GRnZlcmt0b3lrYXNzZS9FYjI3MUplVIN3NUJrcjJQTEhBQ2QxSUNdTJKVzVFbHZXZEREbkFkeGIE2xnP3J0aW1lPXV1bmRlV2dGMkVn>, lest 31.5.2020].
- Olofsson, E. (1989). *Har kvinnorna en sportslig chans? Den svenska idrottsrörelsen och kvinnorna under 1900-talet* (doktoravhandling). Umeå: Pedagogiska institutionen, Umeå universitet.
- Patton, M. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. Thousand Oaks, Ca: Sage.
- Pedersen, K. B. & Nielsen, L. D. (2004). *Kvalitative metoder – fra metateori til markarbejde*. Frederiksberg C: Roskilde Universitetsforlag.
- Pfister, G. (2015). *Assessing the sociology of sport: On women and football*. København: University of Copenhagen.
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*, 3. utg. Bergen: Fagbokforlaget
- Scraton, S., Fasting, K., Pfister, G. & Bunuel, H. (1999). «It's Still a Man's Game? The Experiences of Top-Level European Women Footballers». *International Review for the Sociology of Sport*, 34:99–111.
- Skogvang, B. O. (2006). *Toppfotball - et felt i forandring*. Doktoravhandling. Oslo: Norges idrettshøgskole.
- Skogvang, B. O. (2009). «The Sport/Media Complex in Norwegian Football». *Soccer & Society*, 10(3-4):438-458.

- Skogvang, B. O. (2013). «‘Players’ and coaches’ experiences with the gendered sport/media complex in elite football». Pfister og Sisjord (red.) *Gender and Sport: Changes and Challenges*. Münster: Waxmann, s. 103-122.
- Skogvang, B. O. (2014). «Herrefotballnormen gir ulik status for kvinner og menn som spiller fotball på elitenivå». von der Lippe og Hognestad (red.) *Kjønn og makt i idrett og friluftsliv*. Novas forlag, s. 155-179.
- Skogvang, B. O. (2019). «Scandinavian women’s football: the importance of male and female pioneers in the development of the sport». *Sport in History* 39:207-228.
- Stolsmo, G. (2019). *Fotballmamma – Historien om Andrine og Ada Hegerberg*. Oslo: Kagge.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelser. En innføring i kvalitativ metode* (5. utg). Bergen: Fagbokforlaget.
- Tolvhed, H. (2008). *Nationen på spel: Kropp, kön och svenskhet i populärpressens representationer av olympiska spel 1948-1972*. Umeå: H:ström Text & Kultur
- Wadel, C. (2014). *Feltarbeid i egen kultur*. (1 utg.). Oslo: Cappelen Damm.
- Whitehead, S. (2002). *Men and Masculinities. Key themes and new directions*. Cambridge: Polity Press.
- Williams, J. (2004). «The Fastest Growing Sport? Women’s Football in England». Hong & Mangan (red.). *Soccer, Women, Sexual Liberation – Kicking of a New Era*. London: Frank Cass.
- Williams, J. (2007). *A Beautiful Game: International Perspectives on Women’s Football*. Oxford: Berg.
- Women in Sport (2018). «Where are all the Women? Shining a light on the visibility of women’s sport in the media.»
[<https://www.womeninsport.org/wp-content/uploads/2018/10/Where-are-all-the-Women-1.pdf>, lest 31.5.2020].

Tabelloversikt

Tabell 1: Oversiktstal over informantane.....33

Vedleggsoversikt

Vedlegg 1: Godkjenning frå NSD

Vedlegg 2: Informasjonsskriv til trenarar

Vedlegg 3: Informasjonsskriv til foreldre

Vedlegg 4: Samtykkeskjema

Vedlegg 5: Intervjumal

Vedlegg 6: Observasjonskjema

Vedlegg 1: Godkjenning frå NSD

23.09.2019 – Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 23.9.2019, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 31.5.2020, med videre lagring til 30.10.2020.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Håkon J. Tranvåg

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vedlegg 2: Informasjonsskriv til trener

Masterprosjekt ved Høgskulen i Innlandet

Prosjektleder: Susann Brandal Kragset (masterstudent)

Hovudrettleiar: Førsteamanuensis Bente Ovedie Skogvang

Førespurnad om deltaking i forskingsprosjekt

Eg er masterstudent i Idrett og kroppsøving ved høgskulen i Innlandet, i samanheng med dette driv eg eit forskingsprosjekt innan idrett, med fokus på barnefotballen. Hensikta til prosjektet er å undersøke nærmare om jenter og gutar får eit ulikt treningstilbod i norske fotballklubbar, korleis og kvifor, slik at ein eventuelt kan skape ei bevisstgjerung rundt dette. Gjennom arbeidet håpar eg å kunne bidra til ei større bevisstgjerung, samt ny kunnskap innan eit forskingsfelt der det finst relativt lite tidlegare forskning. I tillegg håpar eg at studien i praksis kan vere med på å fjerne tidlegare doxa og bidra til ei praktisk haldningsendring hos ein del trenarar og klubbmiljø.

I samband med dette ynskjer eg å kome i kontakt med klubben dykkar, og deg som trenar i barnefotballen. Eg ynskjer å observere deg i treningsøkta, samt gjennomføre intervju med deg som trenar. Observasjonen vil finne stad i eit naturalistisk miljø, altså under treningar som du allereie har med laget. Eg vil vere ein passiv tilskodar og berre observere kva som føregår under økta. Bakgrunnen for observasjonen er at eg ynskjer å undersøke korleis trenaren opptrer i treningssituasjon. Det som registrerast på bakgrunn av observasjonen skal først og fremst nyttast som eit utgangspunkt for seinare intervju av trenaren.

Intervjua vil både handle om mine observasjonar og opplevinga av kjønn og fotball, samt refleksjonar rundt korleis den kjønna delinga i fotballen påverkar barna og det tilbodet dei får i norske klubbar i dag. Intervjuet vil finne stad ved passande høve og stad. Eg vil nytte notatar og bandopptakar under intervjuet, og det er estimert til å vare i rundt ein time.

Gjennomføringa er planlagt til å finne stad i tidsrommet september til november. Det er heilt frivillig å delta i prosjektet, og dei som blir intervjua/observert har til ei kvar tid rett til å trekkje seg frå undersøkinga. Alle opplysingar vil bli anonymiserte og det vil bli gitt fiktive namn og stadnamn. Endeleg anonymisering av datamateriale vil gjerast ved prosjektslutt,

seinast 01. 10. 2020. Forskar har taushetsplikt og alle opplysingar blir konfidensielle mellom forskar og deltakar. Prosjektet er meldt inn til Personvernombudet for forskning, NSD.

Dine rettar som deltakar i studien: Så lenge du kan identifiserast i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i kva for personopplysingar som er registrert om deg,
- å få retta personopplysingar om deg,
- få sletta personopplysingar om deg,
- få utlevert ein kopi av dine personopplysingar (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet rundt behandlinga av dine personopplysingar.

Håpar på positiv respons og at du ynskjer å delta i eit prosjekt for å betre utviklingstilbodet for begge kjønn i norske fotballklubbar. Dersom de har nokon spørsmål, ikkje nøl med å ta kontakt anten via telefon: [REDACTED], eller på e-post: [REDACTED].

Med venleg helsing

Susann Brandal Kragset, Masterstudent ved Høgskulen i Innlandet

Telefonnummer: [REDACTED]

Mailadresse: [REDACTED]

Førsteamanuensis Bente Ovedie Skogvang

Mail: [REDACTED]

Telefon: [REDACTED]

Vedlegg 3: Informasjonsskriv til foreldre

Masterprosjekt ved Høgskulen i Innlandet : «Likskapar og ulikskapar i trening av jenter og gutar i barnefotballen».

Prosjektleiari: Susann Brandal Kragset (Masterstudent)

Hovudvegleiar: Førsteamanuensis Bente Ovedie Skogvang

Førespurnad om deltaking i forskingsprosjekt

Eg er masterstudent i Idrett og kroppsøving ved høgskulen i Innlandet, på prosjektet «Likskapar og ulikskapar i trening av jenter og gutar i barnefotballen». I samanheng med dette driv eg eit forskingsprosjekt innan idrett, med fokus på barnefotballen. Hensikta til prosjektet er å undersøke nærmare om jenter og gutar får eit ulikt treningstilbod i norske fotballklubbar, korleis og kvifor, slik at ein eventuelt kan skape ei bevisstgjeriing rundt dette. Gjennom arbeidet håpar eg å kunne bidra til ei større bevisstgjeriing, samt ny kunnskap innan eit forskingsfelt der det finst relativt lite tidlegare forskning. I tillegg håpar eg at studien i praksis kan vere med på å endre haldningar hos trenarar og klubbar i barnefotballen.

I samband med dette ynskjer eg å kome i kontakt med klubben dykkar. Eg ynskjer å observere trenaren i treningsøktane, samt gjennomføre intervju med han/ho. Observasjonen vil finne stad under fellestreningane til laget. Eg vil vere ein passiv tilskodar og berre observere kva som føregår under økta. Bakgrunnen for observasjonen er at eg ynskjer å undersøke korleis trenaren opptreir i treningssituasjon. Det som registrerast på bakgrunn av observasjonen skal først og fremst nyttast som eit utgangspunkt for seinare intervju av trenaren.

Intervjua vil både handle om mine observasjonar og opplevinga av kjønn og fotball, samt refleksjonar rundt korleis den kjønna delinga i fotballen påverkar barna og det tilbodet dei får i norske klubbar i dag. Intervjuet vil finne stad ved passande høve og stad. Eg vil nytte notatar og bandopptakar under intervjuet, og det er estimert til å vare i rundt ein time. Gjennomføringa er planlagt til å finne stad i tidsrommet september til november. Det er heilt frivillig å delta i prosjektet, og dei som blir intervjuar/observert har til ei kvar tid rett til å trekkje seg frå undersøkinga. Alle opplysingar vil bli anonymiserte og det vil bli gitt fiktive namn og stadnamn. Endeleg anonymisering og sletting av datamaterialet vil gjerast ved prosjektslutt, seinast 30. 10. 2020. Forskar har taushetsplikt og alle opplysingar blir konfidensielle mellom forskar og deltakar. Prosjektet er meldt inn til Personvernombudet for forskning, NSD.

Håpar på positiv respons og at de ynskjer å delta i eit prosjekt for å betre utviklingstilbodet for begge kjønn i norske fotballklubbar. Dersom de har nokon spørsmål, ikkje nøl med å ta kontakt anten via telefon: [REDACTED], eller på e-post: [REDACTED].

Med venleg helsing

Susann Brandal Kragset, Masterstudent ved Høgskulen i Innlandet

Telefonnummer: [REDACTED]

Mailadresse: [REDACTED]

Førsteamanuensis Bente Ovedie Skogvang

Mail: [REDACTED]

Telefon: [REDACTED]

Vedlegg 4: Samtykkerklæring

På oppdrag frå Høgskulen i Innlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlinga av personopplysingane i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dersom du har spørsmål til studien, eller ynskjer å nytte deg av dine rettar, ta kontakt med:

Høgskulen i Innlandet ved Bente Ovedie Skogvang, på e-post: [REDACTED] eller telefon: [REDACTED].

Vårt personvernombod: [Hans Petter Nyberg](#) på e-post: [REDACTED] eller telefon.: [REDACTED].

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på e-post: personverntjenester@nsd.no eller telefon: 55 58 21 17.

Eg har lese informasjonsskrivet og er kjend med at deltakinga i prosjektet er frivillig, og at eg når som helst kan trekkje meg.

Eg har motteke og forstått informasjon om prosjektet *Likskapar og ulikskapar i trening av jenter og gutar i barnefotballen* og har fått anledning til å stille spørsmål. Eg samtykker til:

- å delta i *intervju*
- å delta i *observasjon*

Eg samtykker til at mine opplysingar blir behandla fram til prosjektet er avslutta, ca. 30. oktober 2020.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 5: Intervjumal for semistrukturert intervju

Problemstillingar:

Kva for likskapar og ulikskapar finst det i fotballtrenarar si behandling av jenter og gutar i barnefotballen?

Korleis og kvifor oppstår desse ulikskapane?

Kvifor deler vi inn i kjønnsdelte lag i barnefotballen?

Intervjua skal gjennomførast på bakgrunn av observasjon, og difor kan det førekome mindre endringar i originalutkastet, ut frå eit ynskje om å belyse problemstillingane på ein best mogleg måte.

I tillegg til dei skisserte spørsmåla vil det stadig vere aktuelt med oppfylings spørsmål, der informanten kan få utdjupe eigne svar, slik at eg kan søkje ei djupare forståing av meiningane bak informantane sine ytringar. I tillegg kan ny informasjon førekome, noko som kan føre til at nye spørsmål kan vere interessante å finne svar på.

Intervjumal trenarar

Grunnleggjande informasjon/bakgrunnsdata

- Kjønn:
- Alder:
- Trenarerfaring og eiga spelarerfaring: både jenter og gutar?
- Relevant utdanning:
- Anna utdanning:
- Yrke i tillegg til trenarrolla:
- Foreldre si utdanning/yrke:
- Kvar ein kjem frå:
- Kven trenar hen no:

Tema 1: Trenarrolla

- Kvifor vart du trenar?
- Kan du beskrive deg sjølv som trenar?
- Kva for kvalitetar meiner du ein god barnetrenar burde ha?
- Kva med din trenarstil meiner du er ein fordel når du trener jenter/gutar?
- Er det noko ved trenarstilen din som du opplever er ei ulempe når du trenar jenter/gutar? Kva/kvifor?
- Grunna dette, modererer du deg sjølv til tider? Kan du grunngje dette?

Tema 2: Kjønnsdeling i barnefotballen

- Kva for ulikskapar finn ein på jenter og gutar i idrettssamanheng?
- Kvifor trur du at det er fleire gutar enn jenter som spelar fotball?
- Er det ulikskapar i korleis jenter og gutar blir trena/følgd opp? I så fall, kan du utdjupe det?
- Opptrer du sjølv annleis under trening av jenter og gutar? Korleis/kvifor?
- NFF har uttalt at: *Alle klubber bør ha et eget fotballtilbud til jenter. Jenter under 10 år bør spille på rene jentelag der det er mulig.* Kva tenkjer du om det?
- Bør ein dele inn i separate jente- og gutelag i barnefotballen (opp til og med 12 år)? Kvifor/kvifor ikkje?

- Kva for fordelar/ulemper bringer det med seg?
- Korleis kan ei kjønna deling i barnefotballen gi kjønnskilnadar i ungdoms- og seniorfotballen?
- Korleis kan inndeling etter kjønn bidra til ulikskapar i det treningstilbodet og dei rammefaktorane kjønna får i oppveksten?
- Er det bestemte situasjonar, der du kan huske å ha tenkt noko å la: «Det der ville aldri ha skjedd på eit jente-/gutelag» eller «det der ville aldri ei jente/ein gut ha gjort» ? Kan du kome med døme? Kvifor trur du ev. at det er slik?

Tema 3: Rammefaktorar rundt laga

- Merkar du ulikskapar i foreldregruppene rundt gute- og jentelaga? Kvifor trur du det er slik? T.d med tanke på prioritering av trening, oppmøte og deltaking av dei vaksne i treningsøkta, engasjement.
- Kor mange trenarar er det i trenarteamet rundt laget ditt? Korleis var det då du trena motsett kjønn? Ev. korleis trur det hadde vore om du trena motsett kjønn? Enn når du sjølv spelte?
- Korleis er prioriteringane av gutelaga/jentelaga i klubben? Til dømes når det gjeld utstyr, treningstid, treningsareal, inne/ute etc.

Tema 4: Motivasjon

- Kva for likskapar og ulikskapar er det i kva som motiverer jenter og gutar i barnefotballen?
- Korleis reagerer gutar/jenter på verbale tilbakemeldingar?
  - Kritikk, «kjeft»
  - Ros
  - Korreksjon
- Korleis tek du som trenar høgde for dette i møte med dei ulike spelarane?
- Korleis opplever du at jentene/gutane mottek kollektive øvingar/trening?
- Er det forskjellar i trening av kjønna, som du gjer sjølv, eller opplever at andre trenarar gjer? Korleis? Har du noko døme?
- Korleis opplever du forholdet til eigentrening hos gutane/jentene du trenar?
- Trur du at utøvarane dine ser mykje fotball? Kvifor/kvifor ikkje?

Tema 5: Individ vs. kollektiv

- Merkar du nokon forskjellar i sosial samhandling hos dei ulike laga? Utdjup
  - Har du nokon gong opplevd øvingar som ikkje fungerer i det heile teke hos det eine kjønnnet, men som fungerer godt hos det andre? Døme?
  - Korleis gir du feedback til gutelaget/jentelaget? Til dømes meir på lag/individ?
  - Tenkjer du at jenter og gutar blir behandla ulikt av trenarar? Kva skuldast det? Forutinntatte haldningar? Ikkje presse jentene for hardt? Ulikskapar i ulike treningsgrupper? Anna?
-
- **No nærmar vi oss slutten av intervjuet, er det noko du føler at du ikkje har fått sagt, som du ynskjer å leggje til?**

Vedlegg 6: Observasjonsskjema treninger i jente- og guttefotballen

Tid:	
Stad:	
Alder:	
Kjønn:	
Aldersgruppe:	
Kjønn trenar:	
Tema	Kommentar
Rammefaktorar	<i>Treningsareal/treningsstad (t.d. heil bane/halv bane, inne/ute, natur/kunstgras/grus osv.):</i>
	<i>Utstyr:</i>
	<i>Tal på trenarar:</i>
	<i>Tidspunkt trening:</i>
	<i>Andre vaksne:</i>
	<i>Anna:</i>
Øvingsutval:	<i>Gang i treninga:</i>
	<i>Leikbasert:</i>
	<i>Teknisk trening:</i>
	<i>Taktisk trening:</i>
	<i>Fysisk trening:</i>

Korleis starta treninga?	
Korleis vart treninga avslutta?	
Tilbakemeldingar og Instruksjon	
Skryt/positiv feedback?	
Kjeft/negativ feedback?	
Kva for krav stiller trenaren?	<i>Kor mykje skal til for å få positiv/negativ feedback Kor mykje fokus krev hen frå spelarane?</i>
Nyttar trenar mest instruksjons- eller problemløysingsmetoden?	
Ev. anna	